

Status over den nye erhvervsuddannelse for voksne

Notat om de første erfaringer

1

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Status over den nye erhvervsuddannelse for voksne

Notat om de første erfaringer

2016

**Status over den nye erhvervsuddannelse
for voksne**

© 2016 Danmarks Evalueringsinstitut
Trykt hos Rosendahls

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

Bestilles hos:
Danmarks Evalueringsinstitut
Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø
T 3555 0101
F 3555 1011
E eva@eva.dk
H www.eva.dk

ISBN 978-87-7958-940-7
Foto: POLFOTO

Indhold

Forord	6
1 Resume	7
1.1 Notatets målgruppe, formål og grundlag	7
1.2 Hovedresultater med hensyn til aktiviteten	7
1.3 Opmærksomhedspunkter med hensyn til regler og praksis på skolerne	8
2 Indledning	10
2.1 Formålet med notatet	10
2.2 Metode og datagrundlag	11
2.2.1 Interviewundersøgelse	11
2.2.2 Caseundersøgelse	12
2.2.3 Registerundersøgelse	12
2.3 Organisering af projektet	12
2.4 Notatets opbygning	13
2.5 Terminologi	13
3 Aktivitetsudviklingen på euv	14
3.1 Aktiviteten fordelt på elevtyper	16
3.2 Aktiviteten fordelt på uddannelser	17
3.3 Aktiviteten fordelt på skoler	18
3.4 Aktiviteten fordelt på køn	19
3.5 Aktiviteten fordelt på alder	20
3.6 Opsamling	21
4 Temaer med behov for særlig opmærksomhed	22
4.1 Skærpede faglige krav kan være en barriere	22
4.1.1 Skærpede optagelseskrav	22
4.1.2 Skærpede overgangskrav til hovedforløbet	23
4.1.3 EUX på det merkantile område	24
4.1.4 Veje frem med hensyn til at få voksne til at opfylde de skærpede krav	24
4.2 RKV som del af en uddannelse kan skabe uklarhed om uddannelsesforløbet	24
4.2.1 Skolernes perspektiv	25
4.2.2 Elevernes perspektiv	26
4.2.3 Virksomhedernes perspektiv – formidlet af ledelsesrepræsentanterne	26
4.2.4 Veje frem i arbejdet med placeringen af RKV	27
4.3 Skolerne bruger kun lidt tid på de enkelte RKV'er	27
4.3.1 Skolernes arbejde med RKV	27
4.3.2 Dokumentationskrav i forbindelse med RKV	28
4.3.3 Indhold i RKV	28
4.3.4 Tid og økonomi i forbindelse med RKV	28
4.3.5 Redskaber brugt i forbindelse med RKV	30
4.3.6 Veje frem i arbejdet med rammer for og indhold af RKV	31
4.4 Afkortning kan udfordre den praktiske og pædagogiske tilrettelæggelse af undervisningen	32
4.4.1 Afkortning i skolernes perspektiv	35

4.4.2	Afkortning i elevernes perspektiv	36
4.4.3	Afkortning i virksomhedernes perspektiv – formidlet af ledelsesrepræsentanterne	37
4.4.4	Veje frem i arbejdet med afkortning	38
4.5	De voksenpædagogiske miljøer kan med fordel styrkes	39
4.5.1	Rene euv-hold er ikke nødvendigvis afgørende for et voksenmiljø	39
4.5.2	Behov for fortsat at arbejde med udvikling af voksenpædagogik	40
4.5.3	Veje frem i arbejdet med voksenpædagogik	40

Appendiks

Appendiks A:	Aktiviteten fordelt på elevtyper og uddannelser	41
Appendiks B:	Aktiviteten fordelt på elevtyper og skoler	44
Appendiks C:	Aktiviteten fordelt på elevtyper og køn	47
Appendiks D:	Aktiviteten fordelt på elevtyper og aldersgrupper	48
Appendiks E:	Referencer	49

Forord

Man har gennem den seneste halve snes år kunnet iagttage en udvikling, hvor tilgangen af unge til erhvervsuddannelserne har været vigende, mens tilgangen af voksne har været stigende, sådan at omkring hver tredje elev i dag er fyldt 25 år – dog med store forskelle de enkelte uddannelser og skoler imellem. Der var derfor god grund til, at man med erhvervsuddannelsesreformen fra august 2015 indførte et ungespor og et voksenspor for på den måde at gøre det mere attraktivt at tage en erhvervsuddannelse både for de unge og for de voksne.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har valgt at følge det nye voksenspor fra reformens dag 1, samtidig med at en anden stor reformevaluering, som EVA også deltager i, følger den samlede eud-reform. Når der er særlig grund til at følge voksensporet tæt, hænger det sammen med en række reformelementer, som har gjort, at en erhvervsuddannelse for voksne (euv) markant adskiller sig fra de tilsvarende uddannelser for unge.

Selvom evu indholdsmæssigt og med hensyn til de faglige mål, der skal nås, ikke adskiller sig fra de tilsvarende uddannelser for unge, er evu som udgangspunkt af kortere varighed for de voksne. Desuden skal det sikres, at uddannelsesforløbet for den enkelte voksne afspejler den voksnes realkompetencer, som skolerne skal vurdere, anerkende og afkorte uddannelserne på baggrund af. Endelig skal evu tilrettelægges med en særlig voksentilpasset pædagogik og didaktik.

EVA har med dette notat valgt at gå tidligt ud med en række foreløbige resultater for at bidrage til, at Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling (MBUL) såvel som de faglige udvalg og skolerne kan justere regler og praksis der, hvor det kan være hensigtsmæssigt, for at sikre, at det også fremover vil være attraktivt at blive faglært som voksen.

Mikkel Haarder
Direktør

1 Resume

I dette notat gør EVA status over implementeringen af det nye voksenspor på erhvervsuddannelserne, der trådte i kraft med erhvervsuddannelsesreformen den 1. august 2015. Notatet beskriver aktiviteten på voksensporet, som en afspejling af de voksnes interesse for at blive faglærte. Desuden belyser notatet, hvordan realkompetencevurderingerne (RKV) af de voksne og andre væsentlige reformelementer udfoldes i praksis og de barrierer skolerne oplever i deres arbejde med at implementere voksensporet.

Når man skal vurdere implementeringen af voksensporet på erhvervsskolerne, er det vigtigt at medtænke, at voksensporet kun er en del af den samlede erhvervsuddannelsesreform, der også omfatter nye skærpede adgangskrav og reviderede uddannelsesbekendtgørelser med skærpede overgangskrav og slutmål for mange uddannelser. Det betyder dels, at de udfordringer som skolerne oplever, skal ses i lyset af, at de også skal håndtere andre udfordringer på samme tid, dels at der kan være reformelementer, hvor det i sig selv kan være en udfordring at få dem til at spille sammen.

1.1 Notatets målgruppe, formål og grundlag

Notatet beskriver og præsenterer aktivitetsudviklingen på voksensporet og fremlægger en række opmærksomhedspunkter, som beslutningstagerne særligt på det politisk-administrative niveau kan overveje at følge op på enten ved at justere i regelgrundlaget eller gennem dialog med erhvervsskolerne.

Notatet bygger på tre hovedkilder: En interviewundersøgelse, en registerundersøgelse og en caseundersøgelse. Interviewundersøgelsen omfatter tre gruppeinterview, der blev gennemført i starten af 2016, med ledelsesrepræsentanter fra 23 af landets største erhvervsskoler. Registerundersøgelsen med data fra Styrelsen for It og Læring (STIL) belyser aktiviteten på voksensporet. Og caseundersøgelsen, der omfatter fire uddannelser på seks skoler, fokuserer på den igangværende proces med implementeringen af voksensporet på skolerne.

1.2 Hovedresultater med hensyn til aktiviteten

Foreløbige tal peger på at færre voksne tager en erhvervsuddannelse efter reformen

Tallene fra de første otte måneder med voksensporet, peger på, at der nu er færre voksne, især over 35 år, der søger ind på en erhvervsuddannelse. Hvor der i perioden 2010-2014 årligt blev optaget i størrelsesordenen 20.000 elever på 25 år og derover på både grundforløb og hovedforløb på erhvervsuddannelserne, er der mellem 1. august 2015 til 31. marts 2016 i alt optaget 13.706. Da andet kvartal historisk set tegner sig for en relativ lille andel af årets optag¹, er der grund til at forvente, at der i skoleåret 2015/16 samlet set vil være færre voksne, der søger ind på erhvervsuddannelserne.

¹ Ser man på det samlede optag på grundforløbet for alle aldersgrupper fordelt på kvartaler, udgjorde optaget i andet kvartal 8 % i 2013, 4 % i 2014 og 8 % i 2015. De tilsvarende tal for hovedforløbet er 17%, 11% og 16% (Styrelsen for IT og Læring: *Frafald på erhvervsuddannelserne*, 2016). Hvis man anslår, at 10 % af årsaktiviteten i 2015/2016 ligger i andet kvartal, vil den målte aktivitet på voksensporets tre første kvartaler, svare til 15.228 på årsplan. Og hvis man anslår, at 20 % af årsaktiviteten i 2015/2016 ligger i andet kvartal, vil den målte aktivitet på voksensporets tre første kvartaler, svare til 17.132 på årsplan. Med andre ord skal der en ekstraordinær stor optagelse til i andet kvartal af 2016 før der ikke har været et aktivitetsfald i det første skoleår på voksensporet.

Meget få voksne optages på euv1

Et andet vigtigt resultat af aktivitetsanalysen er, at meget få - kun 4 % - af alle optagne voksne starter på et euv1-forløb, som er forløbet for de fagligt mest erfarne voksne med mindst to års relevant erhvervserfaring forud for optagelse, og som optages på forløb uden grundforløb og praktik. Det er den type uddannelsesforløb, der minder mest om den tidligere grunduddannelse for voksne (GVU).

De øvrige elever på 25 år og derover fordeler sig i to nogenlunde lige store grupper, euv2-eleverne med mindre end to års relevant erhvervserfaring eller forudgående uddannelse, og euv3-eleverne uden relevant erhvervserfaring eller forudgående uddannelse.

1.3 Opmærksomhedspunkter med hensyn til regler og praksis på skolerne

Den faldende aktivitet kan både skyldes elementer i selve regelgrundlaget og i den måde voksen-sporet udmøntes i praksis på skolerne. Vi vil derfor på grundlag af undersøgelsen, med forbehold for det tidlige tidspunkt i implementeringsprocessen, pege på en række opmærksomhedspunkter, som kan bruges til at overveje justeringer af regler og/eller praksis i forbindelse med voksen-sporet.

Skærpede faglige krav kan have reduceret søgningen

Der er grund til at antage, at de skærpede optagelseskrav, der blev introduceret i forbindelse med erhvervsuddannelsesreformen samt den skærpelse af overgangskrav og slutmål, der er indført på flere uddannelser, i sig selv kan have påvirket søgningen negativt.

VUC'erne har ansvaret for at udbyde de almene fag tilrettelagt som voksenundervisning (avu dansk og avu matematik), som en del elever i dag har for svage færdigheder inden for til at kunne opfylde optagelseskravene. Det er derfor væsentligt, at der sikres et godt samarbejde mellem erhvervsskolerne og VUC'erne om at sikre, at flest mulige voksne opnår de nødvendige basale færdigheder for at kunne starte på en erhvervsuddannelse.

Udfordringer ved RKV som del af uddannelsesstart

Et af de mest betydningsfulde nye reformelementer i forbindelse med euv er, at RKV er blevet obligatorisk som den indledende del af en erhvervsuddannelse, hvis man er fyldt 25 år. EVA's foreløbige undersøgelse peger imidlertid på, at der har været væsentlige udfordringer forbundet med, at RKV blev gjort til den indledende del af uddannelsen og en del af den samlede uddannelsestid, som derfor blev forkortet afhængig af, hvor lang tid det havde taget at lave af RKV'en.

En udfordring har været, at de voksne elever kan have brug for RKV som grundlag for at tage stilling til, om de ønsker at starte på en erhvervsuddannelse og for at kende deres uddannelsesforløbs længde *før* uddannelsesstart af hensyn til planlægning af samspillet mellem uddannelse, arbejdsliv og privatliv.

En anden udfordring har været, at det at RKV var placeret som den indledende del af uddannelsen, har givet anledning til betydelige logistiske udfordringer på skolerne. Dette har talt for at muliggøre adskillelse af RKV og uddannelsesstart, samtidig med, at RKV blev fastholdt som et obligatorisk grundlag for euv.

Det er derfor også en vigtig justering af regelgrundlaget, når der er lagt op til at justere Bekendtgørelsen om deltagerbetaling ved erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse, sådan at det pr. 1. juli 2016 forventes at blive muligt at få foretaget en RKV *forud* for optagelse på euv². Ændringsforslaget lægger op til, at kompetencevurderingen med tilhørende uddannelsesplan skal være bindende og uden deltagerbetaling for den voksne.

² MBUL sendte den 28. april 2016 ændringsforslaget i høring med høringsfrist den 25. maj 2016. Se www.hoeringsportalen.dk

I forlængelse af de muligheder regeljusteringen indebærer og i lyset af erfaringerne med RKV på euv fra reformens første år, er det vigtigt, at skolerne får formidlet de nye muligheder til virksomheder og potentielle elever. Det må forventes, at regeljusteringen vil kunne lette presset på skolerne med hensyn til de store logistiske udfordringer relateret til, at RKV har været den indledende del af uddannelsen, som de har skullet håndtere det første år med euv.

RKV'erne er kortvarige og ofte kun baseret på dokumentation og evt. samtale

Registerundersøgelsen viser, at RKV i de fleste tilfælde kun varer højst en dag. Registreringer fra de udvalgte cases peger på, at skolerne laver RKV på grundlag af uddannelsesbeviser og tilsvarende skriftlig dokumentation, som lovgivningen kræver. Hertil kommer ofte samtaler. Men det er kun i begrænset omfang at skolerne anvender andre redskaber som praktisk afprøvning og skriftlige tests.

Når tiden brugt til RKV er blevet taget fra den samlede uddannelsestid, kan det have skabt et incitament for skolerne til at lave så korte RKV forløb som muligt. Med den foreslåede regeljustering vil skolerne kunne lave RKV som en særskilt aktivitet, hvor tiden brugt til RKV ikke tages fra den samlede uddannelsestid. Uanset hvad årsagen er til den konstaterede praksis, er det vigtigt, at skolerne bruger den nødvendige tid til at lave gode og grundige RKV'er.

Afkortning

Der er stor forskel på de uddannelsesveje, som de tre grupper voksne skal følge: Hvor euv1- og euv2-eleverne som udgangspunkt har mindst 10 % kortere skoleundervisning og maksimalt to års praktik, følger euv3-eleverne som udgangspunkt en uddannelsesvej, der i omfang og varighed svarer til et eud-forløb for unge under 25 år. Hertil kommer individuelle afkortninger på grundlag af standardiserede meritter, som er beskrevet i uddannelsesbekendtgørelserne, og skønsmæssige afkortninger som følge af realkompetencevurderingerne.

Undersøgelsen viser dog, at det er begrænset, hvor meget uddannelsernes hovedforløb og praktik afkortes. Den individuelle afkortning finder hovedsageligt sted på grundforløbene, og når det finder sted, er det oftest på basis af standardiseret merit.

Når euv1- og euv2-forløbene som udgangspunkt er afkortede i kombination med den stærkt udvidede brug af standardiserede meritter, kan det have haft betydning for skolernes begrænsede brug af skønsmæssig merit. Ligesom det kan tænkes, at den meget begrænsede afkortning på grundlag af skønsmæssig merit kan hænge sammen med den måde skolerne laver RKV på: Hvis der især er fokus på skriftlig dokumentation såsom uddannelsesbeviser, kan det medføre, at evt. merit især kommer til at handle om bestemte fag på grundforløbet.

Reformens markante fokus på afkortning af uddannelsestiden, er ikke i alle tilfælde hensigtsmæssigt. Hvis det at tage en erhvervsuddannelse også skal være attraktivt for voksne, der er mindre uddannelsesparate og derfor kan have sværere ved at gennemføre et afkortet uddannelsesforløb, må reglerne også tage hensyn til denne gruppe af potentielle ansøgere ved at lade uddannelsesparathed indgå i vurderingen af realkompetencer..

Voksenpædagogiske miljøer

Casebesøgene har givet EVA et indtryk af, at der arbejdes med at udvikle de voksenpædagogiske miljøer på skolerne. Men undersøgelsen peger også på, at det på mange uddannelser er en udfordring at skabe gode læringsmiljøer for voksne, fordi der kun er et lille antal euv-elever. Et godt voksenpædagogisk miljø handler dog om meget andet end antallet af voksne elever og den måde man aldersmæssigt sammensætter holdene på. Det handler i lige så høj grad om den måde man inddrager de voksnes erfaringer og realkompetencer på og om at udvikle en pædagogik og didaktik, som kan imødekomme de meget forskellige læringsbehov blandt euv-eleverne.

2 Indledning

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) ønsker med projektet om erhvervsuddannelse for voksne (euv) eller voksensporet, som det også kaldes, at følge dette centrale element i eud-reformen fra august 2015 gennem de første år for at undersøge, hvordan voksensporet udmøntes i praksis på skolerne, og hvordan det nye regelgrundlag virker. For så vidt vil der være tale om både et blik på det nye regelgrundlag og en undersøgelse af, hvordan erhvervsskolerne håndterer de mange nye opgaver, som følger med etableringen af voksensporet.

Samlet set har projektet fokus på, om etableringen af voksensporet øger interessen og mulighederne for som voksen at blive faglært eller – som det er formuleret i den virkningsteori, som vi i projektet lægger til grund for undersøgelsen af voksensporet – samlet set gør det mere attraktivt at blive faglært som voksen.

Projektet sigter samlet set derfor mod at undersøge, om dette mål fremmes gennem de igangsatte indsatser i form af 1) kravet om at lave RKV for alle personer på 25 år og derover og den måde, dette udmøntes på, 2) omfanget af den merit, der gives, både som standardiserede meritter og som skønsmæssig merit baseret på RKV samt 3) udviklingen af voksenpædagogiske miljøer. I dette notat fremlægges de første indikationer på dette.

2.1 Formålet med notatet

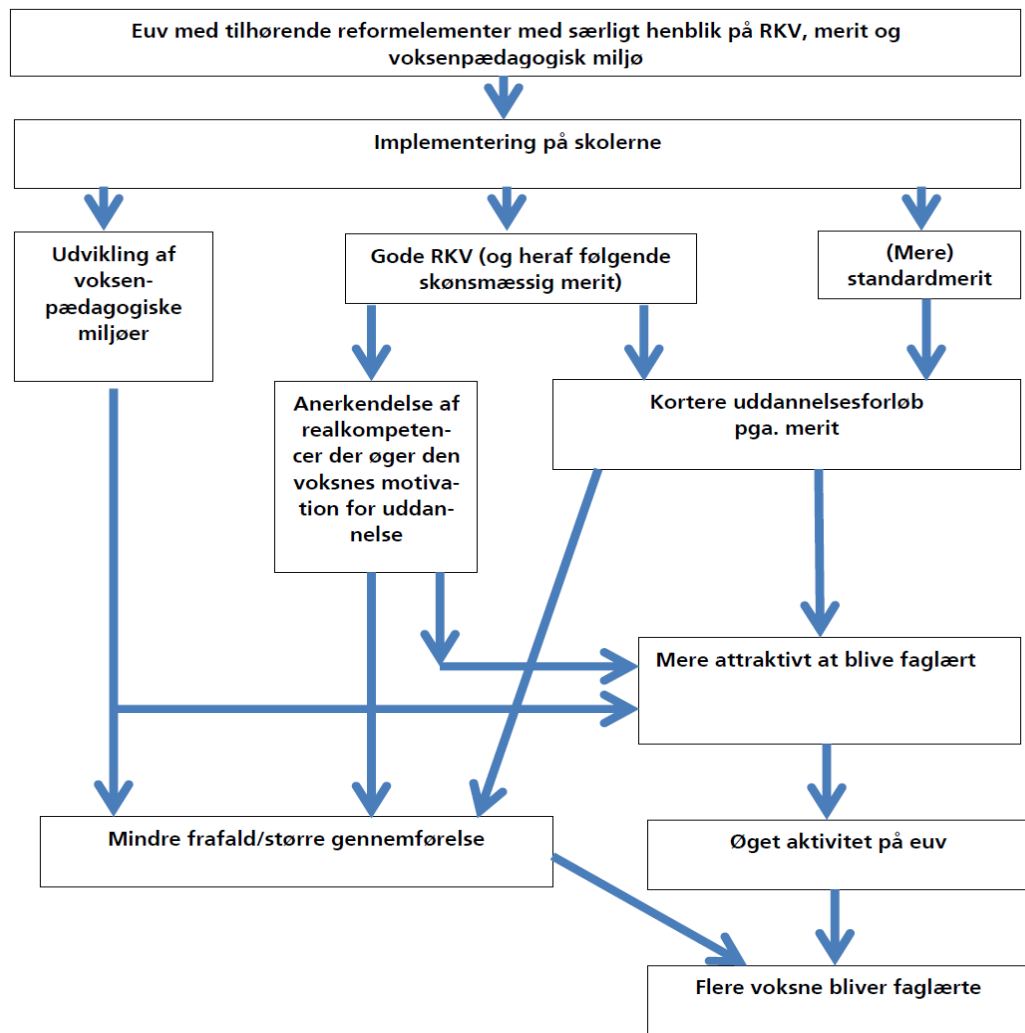
I løbet af reformens første tid er vi i forbindelse med dataindsamlingen og dialogen med skolerne blevet opmærksomme på en række udfordringer, som skolerne oplever i deres første arbejde med at realisere det nye voksenspor. Hertil kommer, at de første aktivitetstal efter igangsættelsen af voksensporet peger på, at aktiviteten har været faldende. Vi har derfor valgt at gå tidligt ud med en række foreløbige resultater for at understøtte en læring ud fra de første erfaringer med det nye regelgrundlag og herigennem bidrage til, at voksensporet bedre kan leve op til de politiske intentioner.

Med hensyn til de politiske intentioner med voksensporet står der i aftaleteksten bag reformen fra 24. februar 2014 blandt andet, at "voksne på 25 år og derover skal have en mere attraktiv, overskuelig og målrettet vej fra ufaglært til faglært" (regeringen o.a. 2014). Det er et succeskriterium for projektet at skabe viden om, hvorvidt og hvordan det nye voksenspor bidrager til dette. Projektbeskrivelsen for det samlede projekt, der løber frem til 2018, kan hentes på EVA's hjemmeside (www.eva.dk).

Formålet med notatet, som er det første produkt i forbindelse med projektet, er at beskrive og præsentere aktivitetsudviklingen på voksensporet og at fokusere på en række opmærksomhedspunkter vedrørende rammerne for og skolernes proces med implementering af voksensporet, som beslutningstagerne kan overveje at følge op på, herunder ved at justere i regelgrundlaget eller gennem dialog med sektoren.

Nedenfor vises den virkningsteori, som ligger til grund for det samlede projekt. Dette notat er som nævnt ovenfor kun det første produkt, der bygger på foreløbige resultater. Notatet omfatter derfor heller ikke hverken data eller vurderinger vedrørende alle dele af projektets virkningsteori.

Figur 1
Projektets virkningsteori

2.2 Metode og datagrundlag

Notatet bygger på tre hovedkilder: en interviewundersøgelse, en registerundersøgelse og en caseundersøgelse. Nedenfor gennemgås de kort hver for sig.

2.2.1 Interviewundersøgelse

På baggrund af de meldinger, EVA modtog fra erhvervsskoler i løbet af de første måneder efter reformen, besluttede vi os for at få et mere dækkende billede af udfordringerne ved implementeringen af voksensporet ved at gennemføre tre gruppeinterview med ledelsesrepræsentanter fra landets største erhvervsskoler.

Der blev derfor i januar 2016 gennemført tre gruppeinterview delt op på hhv. det tekniske område³, det merkantile område⁴ og området for omsorg, sundhed og pædagogik⁵. Der deltog ledelsesrepræsentanter fra i alt 23 af landets største erhvervsskoler. Interviewundersøgelsen havde fokus på, hvordan skolerne i opstartsfasen havde oplevet implementeringen af voksensporet, og

³ I gruppeinterviewet på det tekniske område deltog ledelsesrepræsentanter fra Københavns Tekniske Skole/CPH West, HANSENBERG, Herningsholm Erhvervsskole, AARHUS TECH, Roskilde Tekniske Skole, Mercantec, Syddansk Erhvervsskole Odense-Vejle og TEC.

⁴ I gruppeinterviewet på det merkantile område deltog ledelsesrepræsentanter fra IBC, Business College Syd, ZBC, Niels Brock, Aarhus Business College og Aalborg Handelsskole.

⁵ I gruppeinterviewet for området for omsorg, sundhed og pædagogik deltog ledelsesrepræsentanter fra SOSU Herning, Social- og Sundhedsskolen Fyn, SOSU Syd, SOSU Sjælland, SOSU Aarhus, SØPU, SOSU C, Social- og Sundhedsskolen Fredericia, Vejle, Horsens samt SOSU Esbjerg.

hvordan skolerne forsøgte at navigere mellem et nyt regelgrundlag på den ene side og imødekommelse af de behov, som elever og virksomheder har, på den anden side.

Notatet her bygger på disse gruppeinterview – i det følgende blot kaldet interviewundersøgelsen – som kilde til at beskrive de erfaringer, skolerne har høstet i forbindelse med implementeringen af voksensporet.

2.2.2 Caseundersøgelse

Derudover omfatter projektet en caseundersøgelse med i alt otte cases. En case er i dette projekt én uddannelse på én skole. Når vi i notatet bruger betegnelsen caseundersøgelse, refereres der til undersøgelsen af disse cases, som omfatter følgende fire uddannelser på i alt seks forskellige skoler:

- Kokkeuddannelsen på Tech College Aalborg og AARHUS TECH
- Tømreruddannelsen på Tech College Aalborg og AARHUS TECH
- Uddannelsen til social- og sundhedshjælper (herefter SOSU-hjælper) på SOSU C og Social- og Sundhedsskolen Fyn
- Kontoruddannelsen med speciale i offentlig administration (herefter offentlig administration) på Niels Brock og Aarhus Business College.

Caseundersøgelsen er baseret på følgende typer data:

- Registreringer af RKV og afkortning i surveyformat for alle euv-elever i relation til udarbejdelse af en uddannelsesplan på den pågældende case
- Observation af RKV og undervisning
- Interview med hhv. ledere, vejledere, lærere og elever.

Der er på nuværende tidspunkt (maj 2016) gennemført besøg på de to merkantile skoler og de to SOSU-skoler, mens casebesøgene på de tekniske skoler er blevet udsat til umiddelbart før og efter sommerferien, hvor de første euv-elever vil starte på hovedforløbet.

Foreløbigt indgår der kun registreringer af RKV og afkortning for de seks cases, der omfatter uddannelserne til SOSU-hjælper, tømrer og kok, da der aktuelt er lavet en uddannelsesplan for mindre end fem euv-elever på de to cases, der vedrører offentlig administration.

2.2.3 Registerundersøgelse

Som den tredje kilde til undersøgelsens data er der lavet en registerundersøgelse med data fra Styrelsen for It og Læring (STIL) med henblik på at belyse aktiviteten på voksensporet. Disse data er indsamlet på individniveau fra 1. august 2015 til og med 31. marts 2016 fra erhvervsskolernes administrative systemer (EASY-A) og belyser aktiviteten på euv fordelt på elevtype, køn, alder, skole og uddannelse. Desuden er der indberettet oplysninger om varigheden af de gennemførte RKV'er.

2.3 Organisering af projektet

Notatet er udarbejdet i perioden januar-maj 2016 og offentliggjort i juni 2016. Notatet er første produkt af en række i EVA's evaluering af voksensporet, som løber frem til 2018. Der henvises i øvrigt til projektbeskrivelsen, der kan hentes på EVA's hjemmeside.

Notatet er udarbejdet, og data er blevet indsamlet og analyseret, af en projektgruppe bestående af:

- Chefkonsulent Michael Andersen (projektleder)
- Evalueringskonsulent Sia Hovmand Sørensen
- Evalueringskonsulent Mille Lassen
- Metodekonsulent Søren Haselmann
- Praktikant Anders Fiil Svane.

2.4 Notatets opbygning

Undersøgelsens foreløbige resultater præsenteres i to dele, hvor første del er kapitel 3, der fokuserer på aktiviteten på voksensporet, og anden del er kapitel 4, som fokuserer på temaer, som vi har vurderet, kræver særlig opmærksomhed med henblik til at styrke voksensporet. Kapitel 3 bygger primært på aktivitetsdata fra STIL, suppleret med surveydata fra caseskolerne. Mens kapitel 4 primært bygger på gruppeinterview med ledelsesrepræsentanter suppleret med data fra caseundersøgelsen og registerundersøgelsen.

2.5 Terminologi

Der kan let opstå forvirring om flere af de begreber, der anvendes i rapporten. Det gælder fx RKV, som i rapporten er brugt i lovens forstand som en fælles betegnelse for den kompetencevurdering, der finder sted på skolerne. RKV indeholder en individuel vurdering af den enkeltes *reelle* kompetencer, uanset hvordan disse er erhvervet. Vurderingen består dels af en objektiv regelbundet vurdering i form af standardiserede meritter, der gives på grundlag af dokumentation af fx tidligere uddannelse, dels af en skønsmæssig vurdering af elevens kompetencer

Et andet begreb der nemt kan opstå tvivl om, er begrebet standardmerit, der er det begreb, som anvendes om uddannelsesbekendtgørelsernes kriterier for godskrivning på uddannelsens hovedforløb, og derved om meritter, som gives ud fra objektive kriterier. Men da personer, der tidligere har gennemført et fag på et tilsvarende niveau eller er i besiddelse af et krævet certifikat, også har krav på merit baseret på objektive kriterier, har vi valgt som samlebetegnelse at tale om standardiserede meritter, når merit gives på grundlag af objektive kriterier.

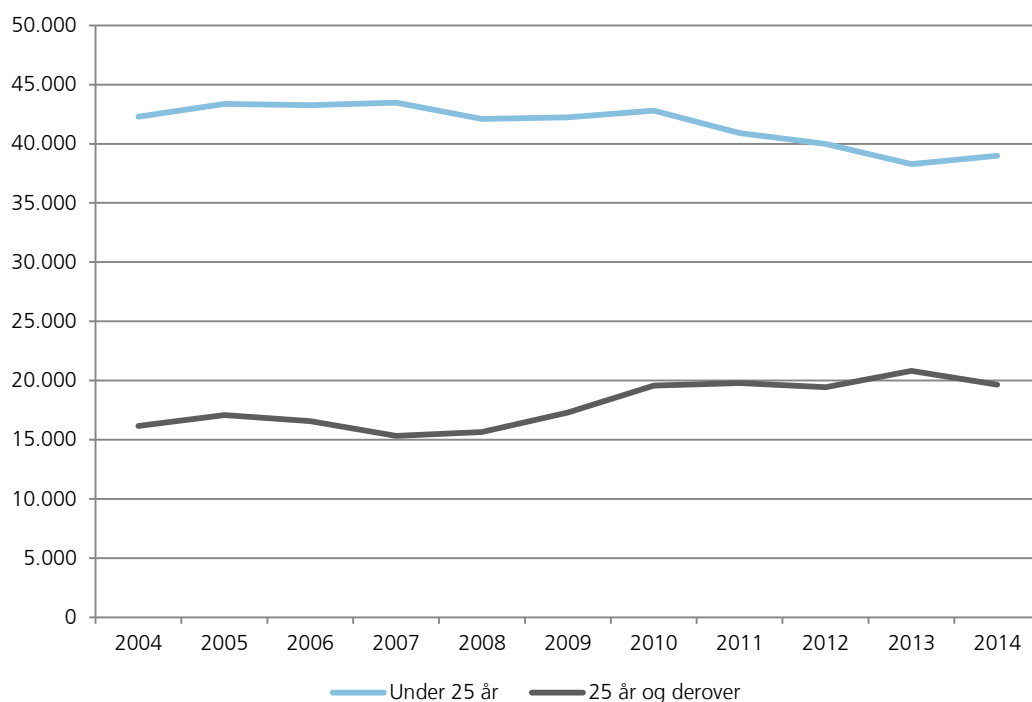
3 Aktivitetsudviklingen på euv

Dette kapitel belyser aktivitetsudviklingen på euv fra 1. august 2015 til og med 31. marts 2016, hvilket er de første otte måneder med den nye erhvervsuddannelsesreform. Aktiviteten er specificeret med hensyn til elevtyper, uddannelser, skoler samt køn og alder. For at kunne vurdere aktiviteten i et større perspektiv indledes kapitlet med en oversigt over aktivitetsudviklingen gennem de seneste ti år med særligt henblik på fordelingen på unge under 25 år og voksne på 25 år og derover – samme alderssnit, som reformen anvender i forbindelse med opdelingen mellem ungespor og voksenspor.

Som figuren nedenfor viser, har der over de seneste ti år været en udvikling i gang, hvor færre unge under 25 år har søgt ind på erhvervsuddannelserne, samtidig med at der har været en stigning i antallet af voksne, der har søgt ind på erhvervsuddannelserne. De voksnes andel af antal optagne på erhvervsuddannelserne er således steget fra 28 % i årene 2004-2006 og til 35 % i 2013 og 33 % i 2014.

De mange voksne på erhvervsuddannelserne var en del af baggrunden for etableringen af et ungespor hhv. et voksenspor i forbindelse med reformen af eud i 2015. Når vi i det følgende beskriver udviklingen i aktiviteten på voksensporet, skal det ses i forhold til et aktivitetsniveau i størrelsesordenen 20.000 voksne elever pr. årligt optag i perioden 2010-14⁶.

Figur 2
Udviklingen i tilgangen til erhvervsuddannelserne (både grundforløb og hovedforløb) i årene 2004-14 fordelt på personer under 25 år og personer på 25 år og derover

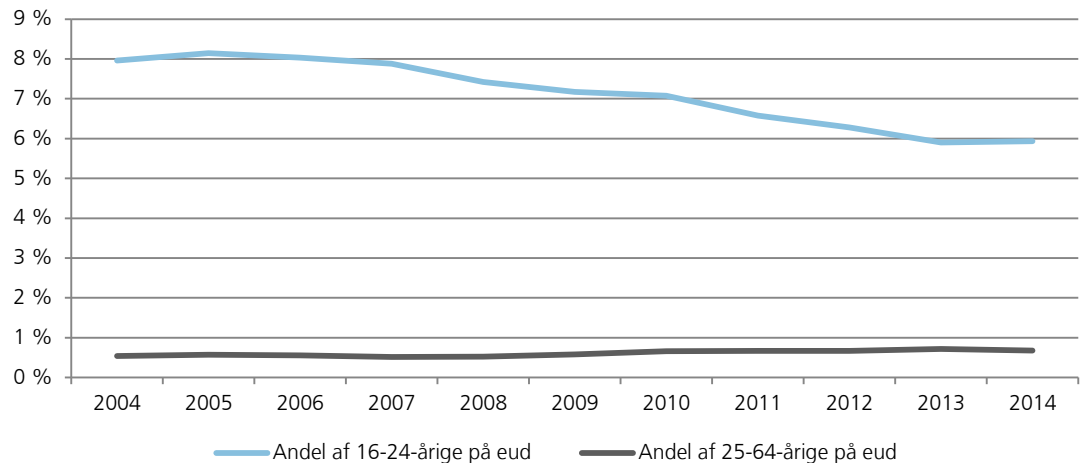
Kilde: Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling (MBUL): <http://statweb.unic.dk/Databanken/uvmdataweb/fullClient/Default.aspx?report=EAK-tilgang-erhudd&res=1680x834>.

⁶ Tallet har svinget mellem 19.418 og 20.797

Som det fremgår af figur 2, har der gennem de seneste ti år været tale om et fald i antallet af unge elever og en stigning i antallet af voksne elever i perioden 2007-10, hvorefter antallet af voksne elever har været relativt stabilt. Den følgende figur viser udviklingen, når vi sammenholder aktivitetsudviklingen i de to aldersgrupper med udviklingen i folketallet.

Figur 3

Den relative udvikling i tilgangen til erhvervsuddannelserne (eud) (både grundforløb og hovedforløb) i årene 2004-14 fordelt på personer under 25 år og personer på 25 år og derover i forhold til folketallet blandt hhv. 16-24-årige og 25-64-årige

Kilde: Data fra MBUL: <http://statweb.uni-c.dk/Databanken/uvmdataweb/fullClient/Default.aspx?report=EAK-tilgang-erhuudd&res=1680x834> og Danmarks Statistik med hensyn til folketallet, det vil sige alle personer med lovlig bopæl i Danmark på optællingsdatoen. Data bearbejdet af EVA.

Som det ses i figur 3, er der tale om to meget forskellige udviklinger, når vi sammenholder aktivitetsudviklingen med udviklingen i befolkningstallet for de to segmenter: Mens andelen af voksne på eud har ligget relativt stabilt – dog med en svagt stigende tendens⁷ – gennem de seneste ti år på omkring en halv procent af alle personer med lovlig bopæl i Danmark, har der været tale om et markant fald siden 2007 blandt de 16-24-årige.

Indsamlingen af data via STIL for perioden 1. august 2015 til og med 31. marts 2016 (otte måneder) viser, at der er registreret et optag på i alt 13.706 personer på 25 år og derover på det nye voksenspor (både grundforløb og hovedforløb). Hvis vi forudsætter, at optaget i andet kvartal 2016 ligger under gennemsnittet for årets øvrige tre kvartaler, hvilket er en rimelig antagelse, vil der være tale om et betydeligt fald i aktiviteten på voksensporet i dets første skoleår⁸. At der er tale om et aktivitetsfald, understøttes også af et notat fra STIL, der viste et samlet fald på 12 % i det samlede antal af elever, der i juli, august og september 2015 startede på et grundforløb sammenlignet med samme periode året før.⁹

⁷ Andelen i voksengruppen svinger mellem 0,51 % og 0,58 % i årene 2004-09 og mellem 0,66 % og 0,72 % i årene 2010-14.

⁸ Ser man på det samlede optag på grundforløbet for alle aldersgrupper fordelt på kvartaler, udgjorde optaget i andet kvartal 8 % i 2013, 4 % i 2014 og 8 % i 2015. De tilsvarende tal for hovedforløbet er 17 %, 11 % og 16 % (STIL: Frafald på erhvervsuddannelserne, 2016). Hvis man anslår, at 10 % af årsaktiviteten i 2015/16 ligger i andet kvartal, vil den målte aktivitet på voksensporets tre første kvartaler svare til 15.228 på årsplan. Og hvis man anslår, at 20 % af årsaktiviteten i 2015/16 ligger i andet kvartal, vil den målte aktivitet på voksensporets tre første kvartaler svare til 17.132 på årsplan. Med andre ord skal der et ekstraordinært stort optag til i andet kvartal af 2016, før der ikke har været et aktivitetsfald i det første skoleår på voksensporet.

⁹ MBUL, STIL: Optag og optagelsesproces på erhvervsuddannelserne, 2015. Der startede i alt ca. 29.900 elever i juli, august og september 2015. Faldet samlet set dækker over et fald på 30 % på de merkantile uddannelser og 13 % på de tekniske uddannelser, men en stigning på 37 % inden for omsorg, sundhed og pædagogik. Den sidstnævnte stigning hænger dog sammen med en ændring i reformen, der gør, at der ikke som tidligere er den samme mulighed for at starte direkte på hovedforløbet på SOSU-uddannelserne.

3.1 Aktiviteten fordelt på elevtyper

Ansøgerne til euv deles op i tre typer, der følger hver deres standardiserede uddannelsesvej:

- Euv1 er for voksne med mindst to års relevant erhvervs erfaring. De gennemfører et forløb uden grundforløb og praktik og følger et standardiseret hovedforløb for voksne, der er afkortet med mindst 10 %.¹⁰
- Euv2 er for voksne med mindre end to års relevant erhvervs erfaring eller med en forudgående afsluttet uddannelse. De gennemfører et forløb med mulighed for at modtage undervisning fra grundforløbets anden del og med praktik. Praktiktiden er som standard afkortet til maks. to år,¹¹ og euv2-eleverne følger et standardiseret hovedforløb for voksne, der er afkortet med mindst 10 %.¹²
- Euv3 er for voksne uden relevant erhvervs erfaring og uden forudgående uddannelse. De gennemfører et forløb, der i omfang og varighed svarer til et eud-forløb for unge under 25 år, dog vil de ikke kunne deltage i grundforløb 1, der kun er for elever, der kommer direkte fra 9. klasse¹³.

De faglige udvalg har opstillet en række kriterier for, hvad der kan regnes som relevant erhvervs erfaring. Disse fremgår af de enkelte uddannelsesbekendtgørelser og er det grundlag, skolerne fordeler eleverne på elevtyper på. De faglige udvalg har brugt arbejdet med reformen som anledning til at præcisere, hvad der efter deres opfattelse skal ligge i relevant erhvervs erfaring, hvorved skolernes rum for lokal fortolkning af dette er blevet tilsvarende mindre. De tre standardiserede uddannelsesveje kan alle afkortes yderligere på baggrund af en tildeling af standardiserede merit-ter og/eller en skønsmæssig vurdering i den individuelle RKV.

Aktiviteten fordelt på elevtyper, euv1, euv2 og euv3, er interessant, fordi den viser fordelingen på de standardiserede forløb på voksensporet, herunder ikke mindst euv1, der ligner den tidligere GUV (grunduddannelse for voksne), som blev afskaffet med reformen. Der er derfor særlig grund til at have fokus på euv1 og til at vurdere aktivitetens udvikling på euv1 i forhold til den tidligere GUV. EVA vurderede i 2013, at der årligt i årene 2009-11 blev lavet i størrelsesordenen 1.000 GUV-planer. Et tal, der er behæftet med usikkerhed, fordi der ikke findes præcise opgørelser (se EVA 2013, s. 89).

Tabel 1
Aktivitet fordelt på elevtyper

	Euv1 i alt	Euv2 i alt	Euv3 i alt	Øvrige	I alt	I alt
Tredje kvartal 2015	3 %	35 %	45 %	17 %	100 %	5.315
Fjerde kvartal 2015	7 %	46 %	21 %	26 %	100 %	2.072
Første kvartal 2016	5 %	46 %	42 %	8 %	100 %	6.319
I alt	4 %	42 %	40 %	14 %	100 %	13.706

Kilde: Data fra STIL, bearbejdet af EVA. Bemærk, at aktivitet dækker over antal optagne elever på 25 år og derover ved uddannelsesstart. Kategorien "Øvrige" dækker over, at skolerne ikke i alle tilfælde på opgørelsestidspunktet havde registreret de voksne på en af de tre typer euv. En del af "Øvrige" er fejlregistreringer, hvor der er brugt koder, som ellers er forbeholdt personer på under 25 år.

Som det ses af tabellen, blev 4 % af alle elever på 25 år og derover i de første otte måneder af skoleåret 2015/16 kategoriseret som euv1. I absolutte tal svarer det til 564, hvilket selv set i lyset af, at perioden kun er på otte måneder, er et lille tal i forhold til de ca. 1.000 GUV-planer, der tidligere blev lavet årligt.

¹⁰ Det bemærkes, at nogle uddannelser med en kort varighed af skoledelen af uddannelsen er blevet undtaget fra reglen om afkorting med mindst 10 % af det standardiserede hovedforløb for voksne. Det betyder fx, at der ikke er en afkorting af hovedforløbet for euv-elever på uddannelsen til SOSU-hjælper.

¹¹ Det bemærkes, at der findes flere erhvervsuddannelser, hvor praktiktiden er kortere end dette, hvilket betyder, at der ikke som standard sker en afkorting for euv2-elever. Dette gælder fx uddannelsen til SOSU-hjælper og kontoruddannelserne.

¹² Se note 10.

¹³ Undervisningsministeriet, Erhvervsuddannelse for voksne (euv), maj 2015 (opdateret 8. juni 2015).

I forbindelse med interviewundersøgelsen blev det af flere skoler nævnt, at en medvirkende forklaring på det lille antal euv1'er kunne være, at en del voksne fik lavet en GUV-plan, inden muligheden blev afskaffet med reformen..

Tilsammen tegner euv1 og euv2 sig for 46 % af aktiviteten på euv. Det er med andre ord den andel af de voksne, der følger et standardiseret forløb, der som udgangspunkt er afkortet, mens knap så mange, nemlig 40 % af de voksne, følger et euv3-forløb, der som udgangspunkt ikke er afkortet sammenlignet med et tilsvarende uddannelsesforløb for unge under 25 år. En voksen, der følger et euv3-forløb, kan dog godt, som vi senere skal se, have fået individuel afkortning som følge af standardiserede merit eller skønsmæssig merit.

Den følgende tabel viser fordelingen på elevtyper, når vi alene ser på de tre uddannelser, som vi har data om fra vores caseundersøgelse. I forhold til det generelle billede kan caseuddannelserne bruges til at illustrere, at fordelingerne kan variere meget på forskellige uddannelser.

Tabel 2
Oversigt over elevtyper på caseuddannelserne

	SOSU-hjælper	Kok	Tømrer	Samlet
Euv1	0 %	9 %	5 %	1 %
Euv2	73 %	35 %	44 %	69 %
Euv3	27 %	57 %	51 %	30 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %
Elevantal	412	23	39	474

Kilde: Registreringer fra caseskoler i perioden august 2015 til og med april 2016. Der er på nuværende tidspunkt (primo maj 2016) kun blevet lavet uddannelsesplaner for mindre end fem euv-elever på offentlig administration, og de indgår derfor ikke i tabellen. Procenttallene udtrykker andelen af elever på de respektive uddannelser, som er af den givne elevtype.

Som tabel 2 viser, ligner billedet med hensyn til andelen af euv1-elever på de tre uddannelser det generelle billede med en lille forekomst af euv1. I forhold til det generelle billede er der dog variationer, når vi ser på fordelingen mellem euv2- og euv3-elever: På SOSU-hjælperuddannelsen udgør euv2-eleverne 73 %, mens euv2-eleverne udgør 44 % på tømreruddannelsen og 35 % på kokkeuddannelsen. Samtidig udgør euv3-eleverne godt en fjerdedel af de optagne SOSU-elever, mens andelen er over 50 % på både kokke- og tømreruddannelsen.

3.2 Aktiviteten fordelt på uddannelser

EVA undersøgte i 2013 aktiviteten på erhvervsuddannelserne i form af antallet af uddannelsesplaner for personer på 25 år og derover i 2009-11 (EVA 2013) og kunne dengang konstatere, at de ti største uddannelser havde tilsammen 14.085 personer på 25 år og derover i 2010 og 12.359 i 2011 (eksklusive GUV). I begge år var den uddannelse med størst aktivitet SOSU-uddannelsen, og den uddannelse med næststørst aktivitet kontoruddannelsen med specialer. Nummer 3 i 2010 var detailhandel med specialer, og nummer 3 i 2011 var serviceassistentuddannelsen.

Som det ses nedenfor, ligger SOSU-uddannelsen også højest aktivitetsmæssigt på voksensporet i de første otte måneder af skoleåret 2015/16. Ligesom kontoruddannelsen med specialer og detailhandelsuddannelsen med specialer fortsat ligger højt. Serviceassistentuddannelsen er nu placeret som nr. 10 med 367 elever på 25 år og derover.

Tabel 3**Topti over uddannelser målt på antal personer på 25 år og derover. Samlet optag i perioden 1. august 2015 til og med 31. marts 2016**

	Uddannelse	Antal voksne
1	SOSU-uddannelsen	2.695
2	Kontoruddannelsen med specialer	1.473
3	Den pædagogiske assistentuddannelse	1.103
4	Detailhandelsuddannelsen med specialer	562
5	Data- og kommunikationsuddannelsen	457
6	Elektrikeruddannelsen	426
7	Gastronomuddannelsen	421
8	Træfagenes byggeuddannelse	385
9	Ernæringsassistentuddannelsen	382
10	Serviceassistentuddannelsen	367
	Topti i alt	8.271
	Topti i % af alle euv-elever	60,3 %

Kilde: Data fra STIL, bearbejdet af EVA. Bemærk, at aktivitet dækker over antal optagne elever på 25 år og derover ved uddannelsesstart.

Samlet tegnede de ti største uddannelser sig i de første otte måneder af skoleåret 2015/16 for 60 % af den samlede voksenaktivitet. Det er lidt mindre end i 2010, hvor andelen var 69 %, og i 2011, hvor andelen var 72 %. Se i øvrigt appendiks A for en oversigt over alle uddannelser.

3.3 Aktiviteten fordelt på skoler

I den tidligere refererede undersøgelse fra EVA (2013) kunne vi også konstatere, at de fem skoler med højest aktivitet i form af uddannelsesplaner i 2011 alle var SOSU-skoler med SØPU København og Nordsjælland som nummer 1. TEC lå som nummer 6, Syddansk Erhvervsskole Odense-Vejle som nummer 7, og AARHUS TECH som nummer 8.

Som listen nedenfor viser, er SOSU-skolerne fortsat godt repræsenteret blandt skolerne med størst aktivitet, selvom SOSU-skolerne relativt ligger markant lavere end i 2013. Det ses også, at flere af de skoler, der lå højt i 2010 og 2011, også gør det efter de første otte måneder af skoleåret 2015/16.

Tabel 4**Topti over skoler målt på antal personer på 25 år og derover. Samlet optag i perioden 1. august 2015 til og med 31. marts 2016**

	Uddannelsesinstitution	Antal voksne
1	Syddansk Erhvervsskole	744
2	Københavns Tekniske Skole	683
3	SOSU-Sjælland	503
4	Niels Brock	488
5	Tech College Aalborg	464
6	AARHUS TECH	449
7	TEC	437
8	SOSU Nord	390
9	SOSU C	381
10	Social- og Sundhedsskolen Fyn	361
	Topti i alt	4.900
	Topti i % af alle euv-elever	35,8 %

Kilde: Data fra STIL, bearbejdet af EVA. Bemærk, at aktivitet dækker over antal optagne elever på 25 år og derover ved uddannelsesstart.

Samlet tegnede de ti største skoler sig i andet halvår af 2015 og første kvartal af 2016 for knap 36 % af den samlede voksenaktivitet. Det er omtrent samme niveau som i 2010, hvor andelen

var 38 %, og i 2011, hvor andelen var 40 %. Se i øvrigt appendiks B for en oversigt over alle skoler.

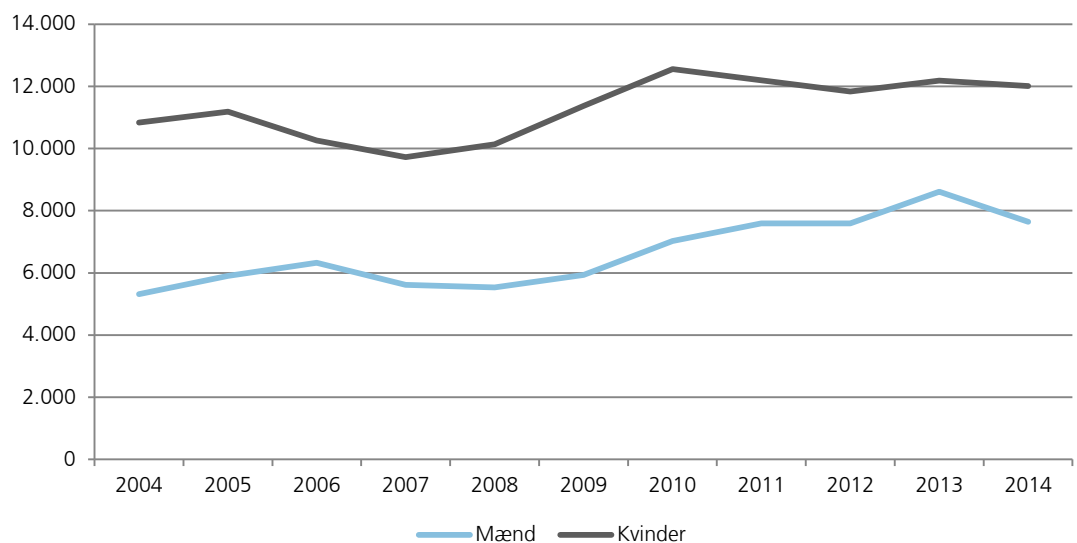
3.4 Aktiviteten fordelt på køn

Ser man på kønsfordelingen af ansøgere på erhvervsuddannelserne samlet set for alle aldersgrupper, har der gennem de seneste ti år været en nogenlunde ligelig fordeling. Dog har der i perioden 2010-13 været et større fald blandt kvindelige ansøgere til eud end blandt mandlige ansøgere. Der er dog samlet set kun tale om en marginal forskel, idet kvindernes andel udgjorde 49-51 % i årene 2004-10 og 48-49 % i årene 2011-14.

Ser man alene på personer på 25 år og derover, tegner der sig en helt anden kønsfordeling. I 2004 var en ud af tre mænd, men siden har tendensen været en svagt stigende andel af mænd, der i 2013 nåede op på 44 % for året efter at falde igen til 39 %. Kønsfordelingen varierer dog meget inden for forskellige erhvervsuddannelser.

Ser man således på perioden 2004-14 under ét, udgjorde mændene 34 % af den samlede tilgang af elever på 25 år og derover på alle hovedforløb. På de merkantile hovedforløb udgjorde mændene 17 %, og på hovedforløb inden for sundhed, omsorg og pædagogik udgjorde de blot 12 %. Det omvendte billede gjorde sig derimod gældende på området for teknik, håndværk og transport, hvor mændene udgjorde 83 %. Området for krop, natur og service var det af de fire områder, hvor kønsfordelingen var mest jævn. Her udgjorde mændene 44 %. Figur 4 viser det samlede billede for alle uddannelser og både grundforløb og hovedforløb.

Figur 4
Udviklingen i tilgangen af mandlige og kvindelige elever til eud (inklusive GUV)
i gruppen af personer på 25 år og derover i perioden 2004-14

Kilde: Data fra MBUL: <http://statweb.uni-c.dk/Databanken/uvmdatabweb/fullClient/Default.aspx?report=EAK-tilgang-erhudd&res=1680x834>.

Nedenfor vises de nyeste tal fra de første otte måneder efter reformens ikrafttræden.

Tabel 5
Aktivitet fordelt på køn

	Antal	Kvinder	Mænd	I alt
Tredje kvartal 2015	5.315	56 %	44 %	100 %
Fjerde kvartal 2015	2.072	59 %	41 %	100 %
Første kvartal 2016	6.319	57 %	43 %	100 %
I alt	13.706	57 %	43 %	100 %

Kilde: Data fra STIL, bearbejdet af EVA. Bemærk, at aktivitet dækker over antal optagne elever på 25 år og derover ved uddannelsesstart. Bemærk også at tredje kvartal 2015 kun dækker månederne august og september.

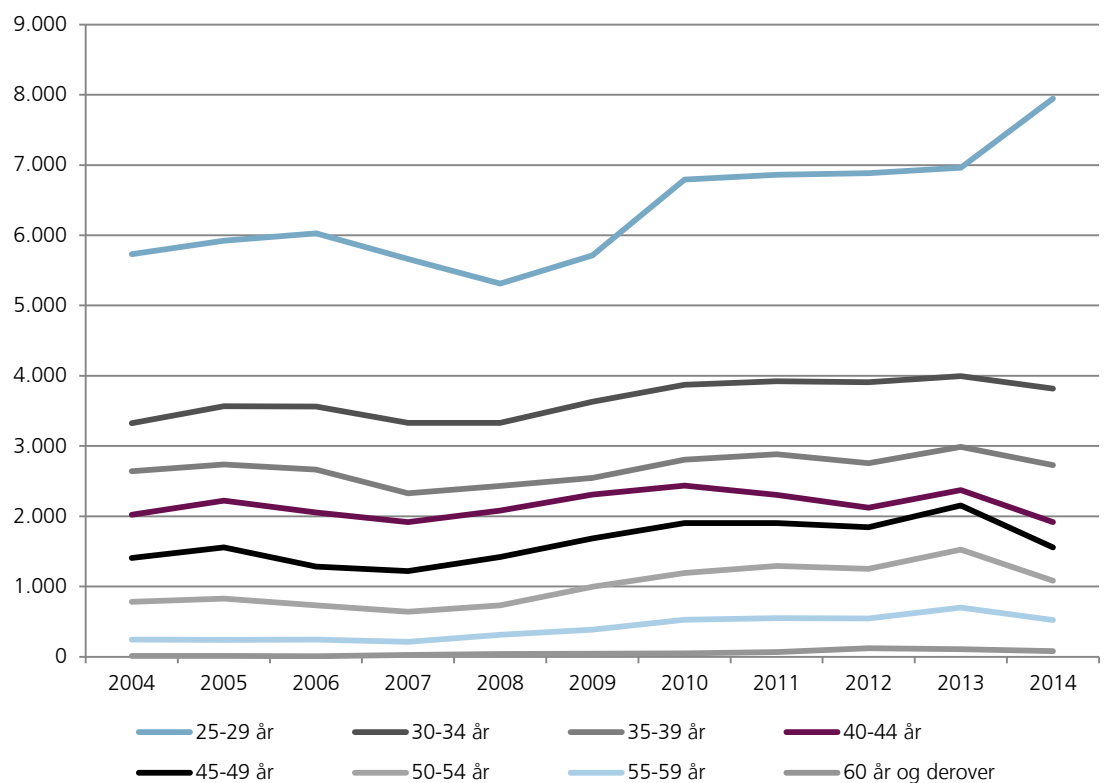
Som tabel 5 viser, var 43 % af tilgangen af voksne elever til euv i de første otte måneder af skoleåret 2015/16 mænd. Dette svarer nogenlunde til niveauet de sidste par år inden reformens ikrafttræden (2013-14).

3.5 Aktiviteten fordelt på alder

Der er en tendens til, at tilgangen til eud falder med ansøgernes alder: Hvor de 25-29-årige således udgjorde mellem 33 % og 40 % af de voksne i tiårsperioden, udgjorde aldersgruppen 30-34 år mellem 19 % og 22 %, og de 35-39-årige mellem 13 % og 16 %. For hver femårs-aldersgruppe, man går op i alder, falder andelen. Dette er som forventet i lyset af andre undersøgelser, der belyser sammenhængen mellem deltagelse i uddannelse og deltagernes alder (EVA 2012 og EVA 2016).

Interessant er det dog, at man kan se en markant stigning fra 2013 til 2014 i andelen af 25-29-årige. Dette kan hænge sammen med kontanthjælpsreformen, der trådte i kraft 1. januar 2014 og afskaffede muligheden for kontanthjælp for unge under 30 år og erstattede denne med uddannelseshjælp på niveau med SU til unge under 30 år uden uddannelse.

Figur 5
Aldersprofilen for tilgangen til eud blandt personer på 25 år og derover i perioden 2004-14 delt op på femårsaldersgrupper

Kilde: Data fra MBUL: <http://statweb.uni-c.dk/Databanken/uvmdatabweb/fullClient/Default.aspx?report=EAK-tilgang-erhudd&res=1680x834>.

Nedenfor vises de nyeste tal fra de første otte måneder efter reformens ikrafttræden.

Tabel 6
Aktivitet fordelt på aldersgrupper

	Antal	25-29 år	30-34 år	35-39 år	40-44 år	45-49 år	50-54 år	55-59 år	60+ år	I alt
Tredje kvartal 2015	5.315	47 %	21 %	13 %	8 %	6 %	4 %	2 %	0 %	100 %
Fjerde kvartal 2015	2.072	39 %	18 %	13 %	10 %	8 %	7 %	4 %	1 %	100 %
Første kvartal 2016	6.319	39 %	22 %	14 %	9 %	7 %	6 %	3 %	1 %	100 %
I alt	13.706	42 %	21 %	14 %	9 %	7 %	5 %	2 %	1 %	100 %

Kilde: Data fra STIL, bearbejdet af EVA. Bemærk, at aktivitet dækker over antal optagne elever på 25 år og derover ved uddannelsesstart. Bemærk også at tredje kvartal 2015 kun dækker månederne august og september.

I forhold til billedet fra 2014 er andelen i de otte første måneder af skoleåret 2015/16 i aldersgruppen 25-29 år steget lidt mere, så den nu udgør 42 % af den samlede tilgang af voksne, mens andelen af 30-34-årige ligger på samme niveau omkring de 21 %. Det betyder, at hvor andelen af voksne på 35 år og derover i årene 2004-14 svingede mellem 40 % (i 2014) og 47 % (i 2013), faldt andelen til 37 % i de første otte måneder af skoleåret 2015/16. Der er altså blandt voksne på 35 år og derover, at aktivitetsfaldet synes at have været størst.

3.6 Opsamling

I perioden 2010-14 blev der årligt optaget i størrelsesordenen 20.000 elever på 25 år og derover på eud (både grundforløb og hovedforløb). Til sammenligning viser indsamlingen af aktivitetsdata via STIL for de første otte måneder efter indførelsen af euv, at der pr. 31. marts 2016 er registreret i alt 13.706 personer på 25 år og derover på det nye voksenspor (også både grundforløb og hovedforløb). Selvom der kun er tale om en del af det første skoleår, peger tallene for aktiviteten på voksensporet i retning af et fald i aktiviteten. Og som nævnt ovenfor peger tallene på, at det særligt er voksne på 35 år og derover, der i mindre grad end tidligere har søgt en erhvervsuddannelse.

Aktivitetsfaldet kan skyldes mange ting – dels den usikkerhed, de nye regler kan have skabt på skolerne og blandt potentielle ansøgere og virksomheder, dels at bestemte regler i sig selv kan have reduceret søgningen, herunder indførelsen af karakterkrav for optagelse på erhvervsuddannelserne og nye indholds krav i fagene, dels at nogle voksne kan have ønsket at få lavet en GVU-plan, mens tid var, inden euv'en afløste GVU'en.

Et andet vigtigt resultat af aktivitetsanalysen er, at andelen af euv1-elever, altså den elevtype, der minder mest om den tidligere grunduddannelse for voksne (GVU), udgør så lille en del af de voksne. I løbet af reformens første otte måneder er det kun 4 % af alle forløbene, der har været euv1, altså forløb helt uden praktik for voksne med mindst to års relevant erhvervs erfaring.

Elevtyperne euv2 og euv1 tegner sig for 46 % af aktiviteten på euv. Det er med andre ord den andel af de voksne, der følger et standardiseret forløb, der som udgangspunkt er afkortet (med 10 % af undervisningen på hovedforløbet og for euv2-eleverne maks. to års praktik), mens knap så mange, nemlig 40 % af de voksne, følger et euv3-forløb, der som udgangspunkt ikke er afkortet sammenlignet med et tilsvarende uddannelsesforløb for unge under 25 år. Hertil kommer, som vi vender tilbage til, den individuelle afkortning, der er sket på baggrund af standardiserede merit og skønsmæssig merit.

4 Temaer med behov for særlig opmærksomhed

I dette kapitel ser vi nærmere på en række opmærksomhedspunkter samlet i fem overordnede temaer, som særligt interviewundersøgelsen med ledelsesrepræsentanter fra 23 af landets største erhvervsskoler har identificeret. Data fra interviewundersøgelsen er suppleret med data fra caseundersøgelsen og registerundersøgelsen.

Aktivitetstallene for reformens første otte måneder giver sammen med den øvrige dataindsamling grundlag for at overveje, om det med voksensporet på nuværende tidspunkt samlet set er blevet mere attraktivt at blive faglært som voksen. Attraktivt forstået på den måde, at flere voksne søger og gennemfører en erhvervsuddannelse, fordi de oplever det som positivt, at de kan få anerkendt deres realkompetencer og gennemføre uddannelsen på kortere tid i et stimulerende voksenpædagogisk miljø.

Interviewundersøgelsen fra årets start peger dog sammen med de øvrige data på, at skolerne oplever store udfordringer med voksensporet. Skolerne vurderer, at disse udfordringer kan påvirke de voksnes søgning til og muligheder for at gennemføre en erhvervsuddannelse negativt.

Samtidig peger interviewundersøgelsen sammen med data fra caseundersøgelsen dog også på, at skolerne oplever, at der med fokus på anerkendelse af realkompetencer, kortere uddannelsesforløb samt voksenpædagogiske miljøer også er potentialer, som for nogle voksne elever kan gøre det mere attraktivt at tage en erhvervsuddannelse.

4.1 Skærpede faglige krav kan være en barriere

Med erhvervsuddannelsesreformen i 2015 blev der indført en række skærper af de faglige krav, som eleverne skal leve op til for at blive optaget på en erhvervsuddannelse. Selvom kravene gælder alle uanset alder, er der tale om krav, som også har væsentlig betydning for de voksne, der overvejer at starte på en erhvervsuddannelse. De skærpede faglige krav indbefatter adgangskravet på 02 i dansk og matematik. Samtidig er der på mange erhvervsuddannelser sket en skærpelse af kravene for at starte på hovedforløbet og/eller af de faglige krav, der stilles til eleverne på hovedforløbet. Derudover er der indført krav om EUX på finans- og kontoruddannelserne. EUX er et forløb, der både giver en erhvervsuddannelse og generel studiekompetence og indeholder gymnasiale fag og niveauer med de samme muligheder for videreuddannelse som for elever med en gymnasial eksamen.

Ledelsesrepræsentanterne pegede i interviewundersøgelsen på de skærpede optagelseskrav som en væsentlig del af forklaringen på den faldende aktivitet. Endvidere oplevede ledelsesrepræsentanterne, at det obligatoriske EUX på finans- og kontoruddannelserne betyder, at færre voksne starter på disse uddannelser, fordi de på forhånd vurderer, at det vil være vanskeligt for dem at gennemføre et EUX-forløb, eller fordi de oplever, at EUX-forløbet betyder, at den samlede uddannelsestid bliver for lang.

4.1.1 Skærpede optagelseskrav

En central del af erhvervsuddannelsesreformen er kravet om et karaktergennemsnit på grundskoleniveau på mindst 02 i både dansk og matematik for at blive optaget på grundforløbets anden del på en erhvervsuddannelse. Karakterkravet er generelt for alle erhvervsskoler og uddannelser.

Hvis ansøgerne ikke lever op til karakterkravet, er der mulighed for at gå til en optagelsesprøve med skriftlig test og samtale på en erhvervsskole¹⁴.

Karakterkravet nævnes af ledelsesrepræsentanterne i interviewundersøgelsen som en barriere for både unge og voksne ansøgere. Med hensyn til euu-eleverne vurderer ledelsesrepræsentanterne i interviewundersøgelsen, at der blandt voksne, der er interesserede i at begynde på en erhvervsuddannelse, er en gruppe af væsentlig størrelse, som ikke kan honorere de nye krav. Det er elever, som ikke er i besiddelse af en bestået prøve i dansk og matematik svarende til grundskoleniveau, og som enten udebliver fra eller dumper til uddannelsernes optagelsesprøver. Skolelederne fortæller, at en stor gruppe af de elever, som er tilmeldt optagelsesprøverne, udebliver, fordi de er utrygge ved selve prøvesituationen. Dette betyder, at de ikke kan starte på en erhvervsuddannelse. En af casene i EVA's undersøgelse har dog gode erfaringer med at arbejde med dette forhold ved at sende eksempler på prøveopgaver ud forud for optagelsesprøven.

I forbindelse med de første casebesøg påpeges det af uddannelsesledere og vejledere fra SOSU-uddannelserne, at der er en gruppe blandt de voksne på 25 år og derover, der efter reformen ikke optages i samme grad som tidligere. Denne gruppe omfatter især personer med svage basale færdigheder, der ikke er i besiddelse af en uddannelsesaftale eller to års relevant erhvervs erfaring, som tilsidesætter kravet om 02 i dansk og matematik,¹⁵ og tosprogede med sprog vanskeligheder. For de tosprogede med sprog vanskeligheder gælder, at en stor del af denne gruppe ikke har folkeskolens afgangsprøve og tilstrækkelige dansk kundskaber i udgangspunktet til at kunne bestå optagelsesprøven. De voksne, der ikke kan opfylde adgangskravet, kan inden optagelse følge et forløb – fx på VUC – hvor det krævede niveau kan opnås. Her oplever uddannelsesledere og vejledere, at gruppen ofte ikke vender tilbage og påbegynder en erhvervsuddannelse. De vurderer, at gruppen enten ikke starter på eller ikke gennemfører VUC-forløbet.

I forbindelse med adgangskravene efterspørger skolerne en generel mulighed for og økonomi til selv at udbyde opkvalificerende forløb indeholdende disse fag. De påpeger fordelene ved, at eleverne kender skolemiljøet, og muligheden for en mere erhvervsrettet undervisning i det enkelte fag. Det er på nuværende tidspunkt ikke muligt for erhvervsskolerne selv at udbyde disse forløb. Når det kommer til den enkeltes uddannelsesforløb, er det en vurdering EVA har mødt på erhvervsskolerne, at det overgangene mellem forskellige skoler og uddannelsesmiljøer i sig selv kan betyde, at en elev ikke kommer videre med sin uddannelse. At disse overgange kan udgøre sårbare perioder er genkendeligt fra undersøgelser af unge, der ikke har taget en ungdomsuddannelse. I disse undersøgelser, peges der bl.a. på behov for stærke samarbejdsrelationer mellem institutionerne¹⁶.

Derfor er det vigtigt, at der er fokus på overgangene mellem den opkvalificerende undervisning – fx på VUC – som giver elever adgang til erhvervsuddannelserne. Et eksempel på dette er samarbejdet mellem VUC Vestsjælland Syd og Selandia om et eud-forberedende forløb. Eleverne modtager undervisning på Selandia af lærere fra både VUC og Selandia samt forskellige former for støtte, hvilket samlet set forbereder eleverne til en erhvervsuddannelse¹⁷.

4.1.2 Skærpede overgangskrav til hovedforløbet

I forbindelse med erhvervsuddannelsesreformen var det de faglige udvalgs opgave at fastsætte de overgangskrav¹⁸, eleverne skal opfylde for at få adgang til uddannelsernes hovedforløb. For flere uddannelser betød det, at det faglige niveau inden for grundfagene, som eleven skal have efter grundforløbet, blev hævet. På flere uddannelser er der desuden sket en væsentlig skærpelse af kravene til viden, færdigheder og kompetencer. Et eksempel på en skærpelse af overgangskravene er uddannelsen til industrioperatør. I den gamle uddannelsesbekendtgørelse er overgangskravene beskrevet gennem otte kompetencemål. I den nye uddannelsesbekendtgørelse er over-

¹⁴ Lov om erhvervsuddannelser, § 5 og § 5.a.

¹⁵ Ansøgere, som har to års relevant erhvervs erfaring, optages direkte på hovedforløbet og skal derfor ikke leve op til karakterkravet, som gælder for grundforløbets anden del; ligeledes tilsidesætter en uddannelsesaftale med en virksomhed karakterkravet. Publikationen: Erhvervsuddannelse for voksne (EUU), Undervisningsministeriet, maj 2015.

¹⁶ Rådet for Ungdomsuddannelser, Undervisningsministeriet 2015

¹⁷ <http://vuc.dk/vuc-mener/nyheder/vis-nyhed/nyhed/vuc-pris-uddelt-til-eud-forloeb/>.

¹⁸ Overgangskravene består af krav til viden, færdigheder og kompetencer samt grundfagsniveauer, og certifikater. De er specificeret i de enkelte uddannelsers bekendtgørelser.

gangskravene ud over de to grundfag beskrevet gennem 16 vidensmål, 16 færdighedsmål og 15 kompetencemål. Der var tidligere ikke krav til grundfag, men efter reformen er der krav om naturfag og informationsteknologi på F-niveau.

Ledelsesrepræsentanter i interviewundersøgelsen og ledere og vejledere i forbindelse med caseundersøgelsen vurderer, at det skærpede faglige niveau på uddannelserne kan gøre eleverne mere attraktive på arbejdsmarkedet. Samtidig vurderer de dog også, at det kan være en udfordring for en del voksne elever, at der ikke længere er mulighed for at få et grundforløb af mere end 20 ugers varighed, hvilket betyder, at de i løbet af et grundforløb 2 på maksimalt 20 uger skal opnå det tilstrækkelige faglige niveau for at kunne leve op til overgangskravene.

Det påpeges af ledelsesrepræsentanterne i interviewundersøgelsen og under casebesøgene på de merkantile uddannelser og SOSU-uddannelserne, at det kan være en udfordring for en del voksne elever, som godt nok lever op til grundforløbets adgangskrav, men grundet svage basale færdigheder eller mange år væk fra uddannelsessystemet har svært ved at nå målene på den afsatte tid. Denne gruppe skal således ikke blot leve op til højere krav, end tilfældet var tidligere, men også gøre det på kortere tid end før reformen. Ledelsesrepræsentanterne vurderer, at det kan afholde nogle voksne i denne elevgruppe fra at søge optagelse, og at det kan øge frafaldet blandt dem, der starter.

4.1.3 EUX på det merkantile område

Efter at EUX er blevet en obligatorisk del af finans- og kontoruddannelserne på det merkantile område, skal en række af de studiekompetencegivende grundfag tages enten inden eller i forbindelse med grundforløbet. Efter grundforløbet følges et etårigt sammenhængende studiekompetencegivende forløb, hvor de resterende fag tages. Disse giver adgang til uddannelsens hovedforløb.

Ledelsesrepræsentanterne fra de merkantile skoler peger i interviewundersøgelsen på, at dette kan være en stor barriere for mange voksne. De vurderer, at en stor gruppe voksne efter indførelsen af kravet om EUX fravælger disse uddannelser, heriblandt folk med relevant erhvervserfaring. Ifølge ledelsesrepræsentanterne er der en del voksne, som tidligere ville have søgt optagelse på uddannelserne, som vurderer, at de nu ikke har de tilstrækkelige forudsætninger, eller som ikke ønsker den forlængelse af uddannelsestiden, som EUX'en indebærer. Ledelsesrepræsentanterne pegede også på, at den obligatorisk EUX-uddannelse på finans- og kontoruddannelserne kan opleves som irrelevant for voksne, der ikke har ambitioner om at læse videre på en videregående uddannelse.

4.1.4 Veje frem med hensyn til at få voksne til at opfylde de skærpede krav

Den foreløbige dataindsamling peger således på, at de skærpede krav kan medføre en reduceret optagelse. Med hensyn til adgangskravene er det vigtigt at fokusere på, hvordan elever, som ikke har bestået dansk og matematik på grundskoleniveau, kan opnå dette. Her kan et styrket samarbejde mellem VUC'erne og erhvervsskolerne være vigtigt for at få voksne med svage basale færdigheder i gang med en erhvervsuddannelse. Det kan desuden være vigtigt at rette opmærksomheden mod at gøre potentielle elever mere trygge ved at møde op til optagelsesprøven.

4.2 RKV som del af en uddannelse kan skabe uklarhed om uddannelsesforløbet

Med euv kom der nye regler om brugen af RKV. For det første blev det et krav, at alle voksne elever på 25 år og derover skulle starte deres erhvervsuddannelse med en RKV, hvor det tidligere var en mulighed, som få benyttede sig af (EVA 2013). For det andet blev RKV lagt som den *indledende* del af uddannelsen, hvilket betød, at den tid, der blev brugt på RKV, var en del af elevens samlede uddannelsestid, og at en RKV skulle være den første del af uddannelsesforløbet (Undervisningsministeriet 2015)¹⁹.

¹⁹ På ministeriets hjemmeside kan man læse, at hvis "en elevs kompetencevurdering f.eks. viser, at den relevante undervisning først vil blive udbudt efter en periode, eller det f.eks. passer bedst i forhold til den voksnes job, kan der godt være et "hul" i elevens uddannelsesforløb. Hvis en anden skole udbyder undervisningen tidligere, vil skolen kunne henvise her-til. Der vil ikke være forsøgelse i disse huller."

Samtidig blev der med reformen indført en optagelsesbegrænsning, som betød, at den enkelte elev kun måtte starte på en erhvervsuddannelse tre gange²⁰. Når RKV er den indledende del af uddannelsen, gælder elevens deltagelse i RKV som en uddannelsesstart uanset udfaldet af RKV'en, og om eleven efter vurderingen ønsker at starte på uddannelsen. En undtagelse fra ovenstående var, når RKV blev gennemført som indtægtsdækket virksomhed for erhvervsskolen, det vil sige mod betaling, hvorved der kunne laves RKV, uden at det var en del af et uddannelsesforløb.

Interviewundersøgelsen viser, at kombinationen af de nye regler om RKV samt reglen om, at der kan startes på en erhvervsuddannelse højst tre gange, giver en række udfordringer for skolerne, virksomhederne og eleverne. Ledelsesrepræsentanterne oplever, at det er en logistisk udfordring at skulle gennemføre RKV af samtlige elever som første del af uddannelsen. Hertil kommer, at det skaber et usikkerhedsmoment, at hverken virksomheder, elever eller undervisere kender uddannelsens længde, før eleven er startet. Desuden peger ledelsesrepræsentanterne på, at mange voksne har et ønske om at få afklaret, hvordan deres uddannelsesforløb kan se ud, *før* de tager stilling til, om de ønsker og har mulighed for at starte på uddannelsen.

På den baggrund er der derfor tale om en vigtig justering af regelgrundlaget, når der er lagt op til at justere Bekendtgørelsen om deltagerbetaling ved erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse, hvorved det pr. 1. juli 2016 forventes at blive muligt at få foretaget en RKV *forud* for optagelse på eu²¹. Ændringsforslaget lægger op til, at kompetencevurderingen med tilhørende uddannelsesplan skal være bindende og uden deltagerbetaling for den voksne.

I dette kapitel gennemgår vi de udfordringer, der har været med RKV som indledende del af uddannelsen. Herefter peger vi på vigtige opmærksomheder, der knytter sig til den forventede kommende mulighed for at lave en RKV forud for uddannelsesstart.

4.2.1 Skolernes perspektiv

For skolerne giver reglen om RKV som den indledende del af uddannelsen, ifølge ledelsesrepræsentanterne, en række planlægningsmæssige, personalemæssige og økonomiske udfordringer. Hvis skolerne venter med at lave RKV, til eleverne møder op første dag, kan de skulle gennemføre RKV for mange elever på én gang, og de ved i sagens natur ikke, hvor lang tid der er brug for til den enkelte elevs RKV, og dermed, hvor mange personaleressourcer der skal afsættes til opgaven. Hertil kommer, at ikke alle medarbejdere er lige kvalificerede til at varetage opgaverne i forbindelse med RKV.

En anden udfordring er, ifølge ledelsesrepræsentanterne, at hvis skolerne venter med at afdække elevernes specifikke uddannelsesbehov, til efter at de er startet på uddannelsen, kan det være svært at forudse det konkrete behov for underviserressourcer, da man ikke kender omfanget af afkortning af uddannelserne, når uddannelsen påbegyndes. Hertil kommer den planlægningsmæssige udfordring – at der går tid, fra en RKV er blevet gennemført, og til skolen kan tilbyde start på individuelt afkortede uddannelsesforløb, som der eventuelt er behov for.

Der er eksempler fra både interviewundersøgelsen og caseundersøgelsen på, at skoler for at undgå de planlægningsmæssige udfordringer, der er forbundet med ikke at kende de kommende elevers uddannelsesbehov, laver særlige "før-RKV"-konstruktioner, fx som indtægtsdækket virksomhed. Formelt set er der ikke tale om RKV, men om forskellige blandinger af information, vejledning og afklaring. Selvom man kan forstå skolernes motivation for sådanne initiativer, kan det være problematisk, hvis eleverne får en foreløbig tilbagemelding om længden og indholdet af et uddannelsesforløb, som ikke stemmer overens med den endelige tilbagemelding. Det kan fx ske, hvis skoler i forbindelse med sådanne "før-RKV"-konstruktioner alene fokuserer på formelle kvalifikationer og uddannelseskrav.

²⁰ Det følger af § 5.a, stk. 4, i lov om erhvervsuddannelser, at en ansøger uden en uddannelsesaftale, der omfatter grundforløbets anden del, kun kan optages på grundforløbets anden del tre gange. Bestemmelsen gælder for optagelser, der finder sted fra den 1. august 2015. Tidligere forsøg tæller ikke med. Se også "Spørgsmål og svar om erhvervsuddannelser" på ministeriets hjemmeside.

²¹ MBUL sendte den 28. april 2016 ændringsforslaget i høring med høringsfrist den 25. maj 2016. Se www.hoeringsportalen.dk

Interviewundersøgelsen og caseundersøgelsen viser samtidig, at der aktuelt på flere institutioner arbejdes med to separate procedurer for den skønsmæssige vurdering i RKV'en, én for grundforløbet og én for hovedforløbet, hvilket betyder, at eleverne ikke altid fra uddannelsens start får afklaret, om der kan ske en skønsmæssig afkortning af hovedforløbet.

4.2.2 Elevernes perspektiv

Ledelsesrepræsentanterne, som deltog i interviewundersøgelsen, vurderer, at reglen om RKV som første del af uddannelsen kunne medføre, at det blev mindre attraktivt for eleverne at gå i gang med en uddannelse, fordi de, inden de begynder på en uddannelse, ikke ved, hvor lang den bliver, og hvornår de forskellige dele af uddannelsen finder sted. Denne usikkerhed kan være særligt vanskelig at håndtere for voksne med økonomiske og familiemæssige forpligtelser.

Elevinterview i forbindelse med EVA's casebesøg peger ligeledes på, at det for de voksne elever har stor betydning at kende længden af deres uddannelsesforløb, og at længden af perioderne med henholdsvis SU og elevløn for voksne med en sårbar økonomisk situation er afgørende for beslutningen om at fortsætte på uddannelsen efter RKV'en.

Ledelsesrepræsentanterne peger også på, at hvis en voksen før bekendtgørelsesændringen ønskede at få lavet en RKV, men ikke ønskede at starte på uddannelsen med det samme, måtte bruge et af tre mulige uddannelsesforsøg, fordi RKV'en var en del af uddannelsen, og derfor talte som et uddannelsesforsøg.

Skolerne har forskellige tilgange til at planlægge de afkortede forløb. Fx arbejder nogle skoler ifølge ledelsesrepræsentanterne ud fra, at uddannelsesforløbene struktureres efter, at eleverne skal afslutte uddannelsen samtidig. Hvis de individuelle uddannelsesforløb varierer på grund af forskellige afkortninger, kan det betyde mere eller mindre lange perioder, fra RKV'en gennemføres, til en elev starter på uddannelsen. I denne periode, hvis længde første kendes, efter at RKV'en er gennemført, kan det være svært for den enkelte elev at finde beskæftigelse eller opnå forsørgelse, frem til undervisningen begynder (jf. også note 19).

Elevinterview og observation af RKV i forbindelse med casebesøg peger desuden på, at eleverne kan opleve det som frustrerende, at de først når RKV'en er afsluttet og forløbene herefter planlagt af skolen, ved om de skal starte "på mandag" eller om fx otte uger. Disse elever pegede på, at det skabte usikkerhed med hensyn til forsørgelsesgrundlaget i en eventuel ventetid frem til at skolen kan tilbyde et forløb.

Endelig gav ledelsesrepræsentanterne som eksempel på udfordringerne med hensyn til RKV'ens placering i starten af uddannelsesforløbet, at der kan være elever, der ikke ønsker at starte på en uddannelse, når de ikke har en uddannelsesaftale, der sikrer dem en praktikplads, og det kan være vanskeligt at finde en virksomhed, som vil indgå en uddannelsesaftale uden at kende forløbets længde.

Flere elever i forbindelse med caseundersøgelsen har givet eksempler på virksomheder, som i deres jobopslag om elevstillinger angiver, at det er en forudsætning for at søge, at der er lavet en RKV, hvilket også nævnes af flere ledelsesrepræsentanter. På den måde kan RKV'ens placering som første del af uddannelsen i sig selv blive en barriere for at påbegynde en erhvervsuddannelse som voksen, fordi det ikke er muligt for eleven, at få ansættelse i en elevstilling før uddannelsen er påbegyndt.

4.2.3 Virksomhedernes perspektiv – formidlet af ledelsesrepræsentanterne

Det er ledelsesrepræsentanternes oplevelse, at RKV'ens placering som første del af uddannelsen har betydning for virksomhederne. Ledelsesrepræsentanterne oplever, at virksomheder tøver med at indgå uddannelsesaftaler med elever, fordi de ikke kender rammerne for uddannelsen, før RKV'en er gennemført. Det betyder, at virksomhederne reelt ikke ved, hvilket uddannelsesforløb deres kommende elev får, herunder tidspunkt for faktisk uddannelsesstart og placering og længde af hhv. skoleperioder og praktikperioder.

Det er ledelsesrepræsentanternes erfaring, at den manglende viden om uddannelsesforløbet kan betyde, at virksomhederne er tilbageholdne med at tage voksne elever ind. Samtidig oplever ledelsesrepræsentanterne, at det kan være problematisk for de virksomheder, der indgår uddannelsesaftaler med elever, før de er startet på uddannelsen. Når uddannelsesaftalen indgås inden RKV'en, er der risiko for, at uddannelsesaftalen efterfølgende må laves om som følge af den konkrete kompetencevurdering. Dette kan igen være problematisk for virksomheden, der måske har regnet med bestemte længder af hhv. skoleforløb og praktik.

4.2.4 Veje frem i arbejdet med placeringen af RKV

Det er EVA's vurdering, at det giver god mening altid at lade erhvervsuddannelser for voksne være baseret på vurderinger og anerkendelser af de voksnes realkompetencer, men at det på flere måder har været en barriere at RKV'en var placeret som første del af selve uddannelsen. Når en voksen eller en virksomhed ikke kender uddannelsesforløbets konkrete indhold og varighed, før det er påbegyndt, kan det skabe en usikkerhed for elever og virksomheder, der kan betyde, at færre voksne ønsker at gå i gang med en erhvervsuddannelse. Det udfordrer også skolernes muligheder for at planlægge brug af underviserressourcer såvel som deres muligheder for at lave god skemalægning.

Med den forventede regelændring bliver det nu muligt for skolerne, at lave RKV'er inden starten på den pågældende erhvervsuddannelse. Skolerne vil derfor få bedre muligheder for at afse tilstrækkeligt med kvalificeret personale til at gennemføre RKV'er og bedre mulighed for at planlægge de undervisningsforløb, som eleverne har brug for.

Hertil kommer, at de voksne der overvejer en erhvervsuddannelse, vil få bedre overblik over, hvilket uddannelsesforløb de i givet fald går i gang med, hvis de vælger at starte på en erhvervsuddannelse og virksomhederne vil få et bedre grundlag for at beslutte om de vil ansætte den pågældende euv-elev. Det er derfor også vigtigt, at skoler og andre aktører får formidlet disse nye muligheder til potentielle euv-elever og til virksomhederne.

4.3 Skolerne bruger kun lidt tid på de enkelte RKV'er

En RKV må vare mellem 0,5 og 10 dage. Varigheden af RKV'en er en del af den samlede varighed af skoleundervisningen. Det betyder, at skoleundervisningen ikke forlænges med varigheden af RKV'en.²² Inden for denne ramme er det op til skolerne at tilrettelægge RKV'erne, så de giver et dækkende billede af den enkelt ansøgers realkompetencer i forhold til den pågældende uddannelse. RKV'ernes faktiske varighed afhænger derfor af en række forskellige forhold såsom den enkelte voksnes forudsætninger, kravene på den enkelte uddannelse, den praksis eller politik, der måtte være på den enkelte skole, de økonomiske rammevilkår samt de kompetencer og erfaringer, som de personer, der står for realkompetencevurderingerne, har.

Der er således mange variable, der spiller ind med hensyn til, hvordan RKV'erne i praksis bliver gennemført. I den forbindelse er det ledelsesrepræsentanternes oplevelse, som de gav udtryk for i forbindelse med interviewundersøgelsen, at de udmeldte rammer for RKV såvel som det nærmere indhold i RKV'erne fra starten har været uklare for skolerne.

4.3.1 Skolernes arbejde med RKV

Det at skulle opbygge en ramme om RKV på den enkelte uddannelse har været en stor opgave for skolerne. Dette hænger sammen med flere forhold og skal ses i lyset af, at det er en opgave, som skolerne har skullet varetage samtidig med mange andre nye opgaver, som er kommet med reformen.

Af interviewundersøgelsen fremgår det, at skolerne har brugt mange ressourcer på at finde ud af, hvordan de bedst kunne håndtere opgaven med at realkompetencevurdere alle euv-elever, herunder finde procedurer for arbejdsfordeling, opkvalificere medarbejdere til at tage sig af RKV og vurdere, hvilke redskaber der skal anvendes. I den forbindelse har skolerne haft fokus på at håndtere den nye opgave, der er kommet, ved at RKV på alle uddannelser nu består af både en even-

²² Undervisningsministeriet 2015.

tuel tildeling af standardiserede meritter og en skønsmæssig vurdering af den voksnes realkompetencer.

Samtidig har der skullet udarbejdes konkrete redskaber til at vurdere eleverne i forhold til uddannelsens slutmål. Der er flere eksempler på skoler, som har valgt at løse opgaven i mindre bidder, og som derfor først har udformet redskaber til at vurdere eleverne i forhold til overgangskravene og først senere, og i nogle tilfælde endnu ikke, er blevet klar til at vurdere eleverne i forhold til uddannelsens slutmål. Samlet set har flere skoler oplevet, at de ikke har haft et færdigt koncept for RKV klar ved reformens ikrafttræden, men har måttet udvikle det løbende.

4.3.2 Dokumentationskrav i forbindelse med RKV

RKV gennemføres ifølge reglerne på grundlag af dokumentation fra eleven og et eventuelt kompetenceafklarende forløb. Ledelsesrepræsentanterne fortæller i forbindelse med interviewundersøgelse og casebesøg, at de kan have store udfordringer med at få de voksne til at finde og fremvise gamle uddannelsesbeviser og at den endelige indplacering af de voksne elever på euv1, euv2 eller euv3 derfor kan være vanskelig at foretage.

Dokumentationskravet, der også omfatter de voksnes erhvervserfaring, gør, at nogle skoler lægger op til, at arbejdsgivere skal udfylde og underskrive et dokument, der bekræfter de arbejdsopgaver, som den kommende voksne elev har varetaget. Observation af RKV og elevinterview i forbindelse med casebesøg viser, at denne dokumentation for nogle elever opleves som omstændelig og kan være ubehagelig at indhente, eksempelvis efter afskedigelse efter længere sygdomsforløb eller uenighed med arbejdsgiveren.

4.3.3 Indhold i RKV

Interviewundersøgelsen viser, at skolerne griber den nye opgave med RKV af alle voksne elever meget forskelligt an. De fleste skoler har en mere ensartet praksis med hensyn til tildeling af standardiserede meritter på baggrund af tidligere uddannelse og erhvervserfaring, mens der er betydelige variationer mellem skolerne med hensyn til, hvor standardiseret proceduren for den skønsmæssige vurdering af realkompetencer er, samt hvordan denne vurdering finder sted, og hvilke medarbejdere der foretager den.

Dette underbygges af caseundersøgelsen, hvor der er flere eksempler på, at skolerne vurderer, at det er for komplekst at lave en skønsmæssig vurdering af elevernes kompetencer op mod overgangskravene og uddannelsens slutmål på én gang, hvorfor eleverne først vurderes op mod overgangskravene til hovedforløbene. Hvis der vurderes at være grund til en skønsmæssig vurdering op mod uddannelsens slutmål, finder den sted, når grundforløbet er afsluttet.

På baggrund af caseundersøgelsen er der grund til at rette opmærksomheden mod den betydelige variation, der er med hensyn til vurderingsgrundlaget for den skønsmæssige vurdering i forbindelse med RKV. Dette omfatter varigheden af RKV, de anvendte redskaber og de afsatte personaleressourcer i forhold til antallet af deltagere.

4.3.4 Tid og økonomi i forbindelse med RKV

Når RKV er en del af den samlede tid til skoleundervisning, kan der være et incitament til at lave korte RKV-forløb. Dette kan også være af hensyn til elever, der ellers har udsigt til endnu kortere undervisningstid end den allerede forkortede undervisningstid.

Hertil kommer, at skolerne har et hensyn at tage i forhold til egne ressourcer. For selvom taxameterbeløbet til RKV i forbindelse med euv er højere end det tidligere taxameterbeløb for kompetenceafklarende forløb på den nu nedlagte GVU (Undervisningsministeriet 2015), er det ledelsesrepræsentanternes vurdering, at det ikke står mål med de udgifter, som skolerne har til RKV²³.

Flere skoler har derfor besluttet kun at lave RKV fælles for grupper af elever på nærmere bestemte datoer to-fire gange om året. Desuden kan skolerne have et incitament til at lave meget kort-

²³ Da skolerne ikke mere får taxametertilskud til udarbejdelse af GVU planer, fordi GVU er afskaffet, er den samlede ressourcefordeling til RKV i euv dog mindre end ressourcefordelingen til den tidligere GVU inklusiv både RKV og GVU-plan.

varige RKV-forløb. Nedenfor ser vi nærmere på, hvor meget tid der bliver brugt på at lave RKV på hhv. de enkelte uddannelser og de enkelte skoler.

Tabel 7

Antal RKV'er og fordelingen af dem på deres varighed af maks. en dag hhv. mere end en dag for de 20 uddannelser med størst RKV-aktivitet i perioden 1. august 2015 til og med 31. marts 2016

	Antal RKV'er	En dag	To eller flere dage
SOSU-uddannelsen	1.362	90 %	10 %
Kontoruddannelsen med specialer	1.343	86 %	14 %
Vejgodstransportuddannelsen	681	89 %	11 %
Serviceassistentuddannelsen	540	74 %	26 %
Data- og kommunikationsuddannelsen	511	43 %	57 %
Detailhandelsuddannelsen med specialer	451	82 %	18 %
Lager- og terminaluddannelsen	424	62 %	38 %
Den pædagogiske assistentuddannelse	421	80 %	20 %
Elektrikeruddannelsen	409	45 %	55 %
Gastronomuddannelsen	363	61 %	39 %
Træfagenes byggeuddannelse	359	62 %	38 %
Uddannelsen til buschauffør i kollektiv trafik	339	99 %	1 %
Ejendomsserviceteknikeruddannelsen	337	66 %	34 %
Ernæringsassistentuddannelsen	264	74 %	26 %
Tandklinikassistentuddannelsen	246	64 %	36 %
Handelsuddannelse med specialer	241	83 %	17 %
Snedkeruddannelsen	237	80 %	20 %
Industrioperatøruddannelsen	232	78 %	22 %
Bygningsmaleruddannelsen	177	50 %	50 %
Uddannelsen til teknisk designer	175	55 %	45 %
De 20 største uddannelser tilsammen	9.060	75 %	25 %

Kilde: EVA har bearbejdet data fra STIL. Der har i perioden været i alt 11.957 RKV'er, som skolerne har indberettet gennem EASY-A. Antallet af optagne elever på euv og antallet af RKV'er ikke i alle tilfælde identiske. Den største forskel gør sig gældende for SOSU-uddannelsen, hvor der kun er omkring halvt så mange RKV, som der er euv-elever. Dette kan skyldes fejlregistreringer eller forhold, der knytter sig til skolernes praksis med hensyn til RKV, men som EVA ikke har kendskab til. De 20 største uddannelser, som er med i tabellen her, dækker 76 % af denne aktivitet. Procenttallene er renset for 52 fejlregistreringer.

Som tabel 7 viser, når vi ser på de 20 uddannelser med størst RKV-aktivitet i perioden, så er varigheden af 75 % af de RKV'er, der er lavet, på en dag og derunder. Der er dog store forskelle uddannelserne imellem; hvor fx godt halvdelen af RKV'erne på elektrikeruddannelsen varer mere end en dag, gælder dette kun 10 % på SOSU-uddannelserne.

Bemærk, at tallene i tabellen kun siger noget om tiden, fra RKV påbegyndes, til RKV'en afsluttes. At aktiviteten fx er opgivet til to dage eller mere, siger ikke noget om, hvor mange timer der er brugt. Fx kan en RKV starte med en samtale som eneste aktivitet en dag og så en anden dag omfatte fx en test. Det er således muligt, at en del af de RKV'er, der er registreret som varende flere dage, ikke varer flere *fulde* dage.

Den følgende tabel viser en tilsvarende fordeling på skoler i stedet for uddannelser.

Tabel 8

Antal RKV'er og fordelingen af dem på deres varighed af maks. en dag hhv. mere end en dag for de 20 skoler med størst RKV-aktivitet i perioden 1. august 2015 til og med 31. marts 2016

	Antal RKV'er	En dag	To eller flere dage
TEC	875	48 %	52 %
Syddansk Erhvervsskole	711	49 %	51 %
AARHUS TECH	701	92 %	8 %
Københavns Tekniske Skole	541	87 %	13 %
Niels Brock	488	82 %	18 %
SOSU Sjælland	476	100 %	0 %
SOSU Nord	426	100 %	0 %
Tech College Aalborg	398	11 %	89 %
Roskilde Tekniske Skole	382	11 %	89 %
Zealand Business College	359	84 %	16 %
AMU Nordjylland	353	70 %	30 %
Uddannelsescenter Holstebro	268	64 %	36 %
Herningsholm Erhvervsskole	257	85 %	15 %
EUC Nordvestsjælland	255	81 %	19 %
EUC Syd	246	31 %	69 %
Tradium	243	46 %	54 %
Erhvervsskolen Nordsjælland	230	91 %	9 %
EUC Lillebælt	229	95 %	5 %
UCplus A/S	227	100 %	0 %
Rybners	215	73 %	27 %
De 20 største skoler tilsammen	7.831	69 %	31 %

Kilde: EVA har bearbejdet data fra STIL. Der har i perioden været i alt 11.957 RKV'er, som skolerne har indberettet gennem EASY-A. De 20 største skoler, som er med i tabellen her, dækker 66 % af denne aktivitet. Procenttallene er renset for 49 fejlregistreringer.

Som tabel 8 viser, når vi ser på de 20 skoler med størst RKV-aktivitet i perioden, så er varigheden af 69 % af de RKV'er, der er lavet, på en dag og derunder. Der er dog meget store forskelle skolerne imellem, hvor fx Tech College Aalborg og Roskilde Tekniske Skole bruger mere end en dag på 89 % af deres RKV'er, bruger SOSU Sjælland og SOSU Nord højst en dag på alle deres RKV'er.

De store variationer kan til en vis grad forklares med forskelle uddannelserne imellem, men det kan næppe forklare det hele. En anden forklaring kan være, at skolerne synes at have en forskellig politik og/eller praksis for, hvordan RKV skal finde sted.

Når så mange RKV'er gennemføres på maks. en dag, kan det hænge sammen med de ressourcer, der er afsat til dette, men det kan også hænge sammen med, at den tid, der bruges til RKV, tages fra den samlede uddannelsestid. Når der kun bruges meget kort tid til at lave RKV'er af hver enkelt ansøger, har dette konsekvenser for, hvordan RKV'erne laves. Det ser vi nærmere på nedenfor med hensyn til de redskaber, der anvendes.

4.3.5 Redskaber brugt i forbindelse med RKV

Caseundersøgelsen giver et samlet foreløbigt overblik over de redskaber, skolerne har anvendt til at lave RKV i løbet af reformens første otte måneder. Der er for sammenlignelighedens skyld anvendt de samme kategorier, som EVA anvendte i en undersøgelse fra 2015, der belyste brugen af RKV på erhvervsskolerne før erhvervsuddannelsesreformen (EVA 2015). Det skal dog bemærkes, at RKV før reformen blev brugt i langt mindre omfang og ikke som et generelt tilbud. Det betyder, at der er grund til at antage at uddannelsesbaggrund og erhvervs erfaring har ændret sig for den gruppe, som redskaberne anvendes i forhold til.

Tabel 9
Oversigt over anvendte redskaber til RKV på uddannelserne

	SOSU-hjælper- uddannelsen	Kokke- uddannelsen	Tømrer- uddannelsen	Samlet
Dokumentation, herunder uddannelsesbeviser, oplysninger fra www.minkompetencemappe.dk mv.	97 %	100 %	97 %	97 %
Samtale	50 %	100 %	97 %	57 %
Tjeklister med hensyn til faglige mål, herunder konkretisering af faglige mål	16 %	100 %	51 %	23 %
Vurdering fra tidligere/nuværende arbejdsgiver med hensyn til elevens kompetencer	17 %	13 %	15 %	17 %
Praktisk afprøvning	14 %	17 %	3 %	14 %
Skriftlige tests	14 %	26 %	3 %	14 %
Andre redskaber	11 %	0 %	3 %	10 %
Logbøger og lignende	4 %	4 %	0 %	4 %
Elevantal	412	23	39	474

Kilde: Registreringer fra caseskoler i perioden august 2015 til og med april 2016. Procenttallene angiver andelen af elever på de respektive uddannelser, hvor det pågældende redskab indgik i RKV'en.

Note: Der har været mulighed for at angive flere svar, derfor summer tallene ikke op til 100 %.

Som tabel 9 viser, anvendes dokumentation som fx uddannelsesbeviser i næsten alle tilfælde. Dette var også tilfældet før reformen (EVA 2015). Der er dog tale om en markant forskel, når vi ser på brug af samtaler på SOSU-hjælperuddannelsen. Næsten alle skoler brugte før reformen samtaler, men som det ses, er dette ikke mere tilfældet på de to SOSU-skoler i caseundersøgelsen.

En anden markant forskel er udbredelsen af praktisk afprøvning. I undersøgelsen inden reformen vurderede 57 % af respondenterne, at de altid, næsten altid eller i de fleste tilfælde anvendte praktisk afprøvning i forbindelse med RKV. Men som tabel 9 viser, er det efter reformen i de seks cases kun 14 % af eleverne på uddannelsen til SOSU-hjælper, 17 % af eleverne på kokkeuddannelsen og 3 % af eleverne på tømreruddannelsen, der har fået lavet en praktisk afprøvning i forbindelse med deres RKV.

Det billede, der tegner sig – på et fortsat spinkelt grundlag – er, at selvom skolerne nu laver RKV af alle deres voksne elever og dermed har øget deres RKV-aktivitet markant, har de ændret praksis med den konsekvens, at det endnu mere end tidligere er med basis i skriftlig dokumentation, at kompetencevurderingerne foretages.

4.3.6 Veje frem i arbejdet med rammer for og indhold af RKV

Med det forbehold, at der er tale om et beskedent datagrundlag, peger oversigten over de anvendte redskaber til RKV på, at mange RKV'er primært laves på baggrund af skriftlig dokumentation og kun i meget begrænset omfang på grundlag af fx praktisk afprøvning. Det er et problem, hvis der ikke i tilstrækkelig grad anvendes relevante redskaber udover dokumentation af uddannelsesbeviser ol. i forbindelse med RKV som grundlag for valide vurderinger af de voksnes realkompetencer.

Det er EVA's vurdering, at der er grund til at tage op til kritisk vurdering, om der bruges tilstrækkelig tid på de RKV'er, der laves. Hvis skolerne skal lave RKV'er af høj kvalitet, må det sikres, at de bruger den tid og de redskaber, der skal til for at få et klart billede af, hvad de voksne kan, som grundlag for tilrettelæggelsen af de uddannelsesforløb, de skal i gang med.

Det er EVA's vurdering, at det kan være vanskeligt at lave en tilstrækkelig grundig vurdering af en ansøgers realkompetencer uden at have en samtale med personen, der belyser den enkeltes erfa-

ringer og kompetencer, som ikke nødvendigvis kan dokumenteres med uddannelsesbeviser og lignende.

EVA vurderer desuden, at der kan være tale om et uhensigtsmæssigt incitament til at gøre RKV'erne kortest mulige, når tiden til RKV er en del af uddannelsestiden, fordi tiden brugt på RKV for euv2- og euv1-elever tages fra en i forvejen afkortet uddannelse. Det er derfor EVAs vurdering, at det er en hensigtsmæssig justering af regelgrundlaget, når der som forventet pr. 1.juli 2016 bliver mulighed for, at RKV kan gennemføres som en særskilt aktivitet under lov om åben uddannelse, hvorved tiden brugt på RKV ikke vil være en del af uddannelsestiden.

Endelig vurderer EVA, at hvis skolerne indledningsvist alene laver RKV i forhold til målene for grundforløb, går det udover det overblik som RKV kan give eleverne i forhold til omfang og indhold af deres samlede uddannelse

4.4 Afkortning kan udfordre den praktiske og pædagogiske tilrettelæggelse af undervisningen

Det er intentionen med etableringen af euv, at flere voksne skal få et afkortet uddannelsesforløb. Det kommer til udtryk gennem reglerne om RKV for alle euv-elever, den stærkt udvidede brug af standardiserede merittrin og de standardiserede hovedforløb for euv2- og euv1-elever, hvor skoledelen på hovedforløbet er afkortet med mindst 10 %, og praktikforløbet er maksimalt to år. Det fremgår af paragrafferne om euv i lov om erhvervsuddannelser, at skolens vurdering af elevens kompetencer skal føre til udarbejdelse af en uddannelsesplan for euv-elevens uddannelsesforløb, som skal være så kort som muligt²⁴.

MBUL har udgivet en vejledning om euv, og her uddybes dette, idet det understreges, at euv-elever ikke kan tilbydes andre fag eller fag på højere niveauer i stedet for et godskrevet fag, da godskrivningen altid skal udmøntes i en kortere uddannelsestid²⁵. Det er desuden gældende, at en elev ikke må følge et fag, der er givet merit for, selvom dette indgår sammen med andre fag i et helhedsorienteret forløb.

EVA og KORA har i 2015 lavet en baselineundersøgelse af grundforløbene på erhvervsuddannelserne før reformen, som blandt andet tegner et billede af vurderingerne af afkortning af uddannelsesforløb²⁶. Undersøgelsen viser, at hhv. 71 %, 69 % og 61 % af lederne på merkantile skoler, tekniske skoler og SOSU-skoler, inden reformen trådte i kraft, forventede, at de tre standardiserede uddannelsesspor for voksne ville blive et element i reformen, som det er svært eller meget svært at implementere. Samtidig er hhv. 71 %, 48 % og 34 % af lederne på merkantile skoler, tekniske skoler og SOSU-skoler uenige eller meget uenige i, at dette reformelement vil styrke elevernes kompetencer og gennemførelse af eud.

I samme undersøgelse vurderer hhv. 38 %, 37 % og 30 % af underviserne²⁷ på merkantile skoler, tekniske skoler og SOSU-skoler i høj eller nogen grad, at det giver problemer, at nogle elever ikke deltager i det samlede undervisningsforløb (herunder eksamen) på grund af merittrinet.

Disse resultater peger på, at der på skolerne forud for implementeringen af euv var blandede og herunder kritiske vurderinger af konsekvenserne af og værdien af de afkortede forløb.

Selvom en afkortning af en erhvervsuddannelse svarende til de kompetencer, den voksne har, kan give god mening både for den enkelte og for samfundet, peger de foreløbige resultater på en række udfordringer, der kan være forbundet med afkortningen for skolerne, virksomhederne og de voksne, der ønsker at tage en erhvervsuddannelse. Disse udfordringer relaterer sig for det første til skolernes praktiske og pædagogiske tilrettelæggelse af uddannelsesforløb for voksne,

²⁴ Bekendtgørelse af lov om erhvervsuddannelse, § 66.y, stk. 1.

²⁵ Undervisningsministeriet: Erhvervsuddannelse for voksne (euv). Maj 2015, opdateret 8. juni 2015.

²⁶ KORA og EVA (2015): Grundforløb på erhvervsuddannelserne før reformen.

²⁷ Kun undervisere, der på tidspunktet for undersøgelsen underviste på grundforløbshold, hvor en eller flere elever havde fået merit, har vurderet udsagnet her og i de følgende afsnit.

for det andet til de voksnes læring og for det tredje til virksomhedernes planlægning af elevforløb og oplevelse af den gavn, de har af eleverne.

Den følgende tabel viser, i hvilket omfang der er sket afkortning af forløb på de uddannelser, der indgår i caseundersøgelsen, på baggrund af standardiserede meritter. Desuden viser tabellen, hvilke dele af uddannelserne der er blevet afkortet.

Tabel 10

Procentdelen af elever på de enkelte caseuddannelser, der har fået standardiserede meritter på de forskellige uddannelsesdele

	SOSU- hjælper- uddannelsen	Kokke- uddannelsen	Tømrer- uddannelsen	Samlet
Grundforløbet	58 %	52 %	59 %	58 %
Hovedforløbet	0 %	0 %	3 %	0 %
Praktikdelen	5 %	0 %	0 %	4 %
Eleven har ingen afkortning fået på baggrund af standardiserede meritter	40 %	52 %	41 %	41 %
Samlet elevantal	412	23	39	474
Samlet elevantal fratrasket euv1-elever	412	21	37	470

Kilde: Registreringer fra caseskoler i perioden august 2015 til og med april 2016. En elev kan have fået afkortning på flere uddannelsesdele. Bemærk, at der kan være stor forskel på, hvor mange standardiserede meritter der er på de forskellige uddannelsers hovedforløb. Bemærk endvidere, at euv1-elever ikke har grundforløb eller praktikforløb, hvorfor de er sorteret fra i forbindelse med udregningen af procentandele ved disse uddannelsesdele.

Som tabel 10 viser, er det især på grundforløbet, at eleverne har fået afkortet deres uddannelser på baggrund af standardiserede meritter. Afkortninger af hovedforløbene har stort set ikke fundet sted *ud over* den afkortning, der allerede måtte være lagt ind i uddannelsen (jf. det forhold, at de standardiserede hovedforløb som udgangspunkt er 10 % kortere end tilsvarende forløb for unge, og at praktikforløbet på de standardiserede hovedforløb ikke må være længere end to år). Praktikforløbene er slet ikke blevet afkortet på kokke- og tømreruddannelserne og kun i meget få tilfælde på SOSU-hjælperuddannelsen.

Afkortningen af de standardiserede hovedforløb har forskellig betydning afhængigt af den enkelte erhvervsuddannelses opbygning og længde. Fx er der ikke nogen standardiseret afkortning for euv1- og euv2-elever på SOSU-hjælperuddannelsen, da uddannelsen er blevet undtaget fra reglen om afkortning af hovedforløbet med 10 % og da praktiktiden i udgangspunktet er under to år.

Til sammenligning betyder en afkortning på 10 % af hovedforløbet og højst to års praktik, at kokkeuddannelsen er forkortet med 2,7 uger af skoleforløbet og med omkring ni måneder af praktikforløbet for alle euv1- og euv2-elever. Dermed er der på kokkeuddannelsen tale om en væsentlig kortere uddannelse for euv1- og euv2-elever, allerede på det standardiserede forløb. Det er en vigtig del af billedet, når man ser på den samlede afkortning, som eleverne har fået, at der grundet erhvervsuddannelsernes forskellige opbygninger kan være stor forskel på længden af afkortningen af det endelige uddannelsesforløb.

Den næste tabel viser tilsvarende omfanget af afkortning på caseuddannelserne, nu blot alene på baggrund af skønsmæssig merit.

Tabel 11**Procentdelen af elever på de enkelte uddannelser, der har fået skønsmæssig merit på de forskellige uddannelsesdele**

	SOSU- hjælper- uddannelsen	Kokke- uddannelsen	Tømrer- uddannelsen	Samlet
Grundforløbet	25 %	0 %	0 %	22 %
Hovedforløbet	1 %	0 %	3 %	1 %
Praktikdelen	7 %	0 %	0 %	6 %
Eleven har ingen afkorting fået på baggrund af skønsmæssig merit	74 %	100 %	97 %	77 %
Samlet elevantal	412	23	39	474
Samlet elevantal fratrasket euv1-elever	412	21	37	470

Kilde: Registreringer fra caseskoler i perioden august 2015 til og med april 2016. En elev kan have fået afkorting på flere uddannelsesdele. Bemærk, at euv1-elever ikke har grundforløb eller praktikforløb, hvorfor de er sorteret fra i udregningen af procent ved disse uddannelsesdele.

Som tabel 11 viser, er det meget begrænset, hvor meget der er blevet afkortet på uddannelserne og dele af uddannelserne som følge af skønsmæssig merit. Undtagelsen fra reglen er grundforløbet på SOSU-hjælperuddannelsen, hvor hver fjerde euv-elev har fået afkortet sit grundforløb på grundlag af en skønsmæssig merit. Det kan ikke udelukkes, at den meget begrænsede afkorting på grundlag af skønsmæssig merit kan hænge sammen med den måde, RKV'erne bliver lavet på: Hvis der især er fokus på skriftlig dokumentation som uddannelsesbeviser, kan det medføre, at eventuel merit især kommer til at handle om bestemte fag på grundforløbet.

Samlet set tegner der sig det billede på grundlag af caseundersøgelsen, at uddannelserne kun i meget begrænset omfang, hvad angår hovedforløbet og praktikdelen, afkortes ud over de 10 %, som uddannelserne i udgangspunktet er afkortet med. Der forekommer dog afkortninger af grundforløbet for omkring hver anden elev på 25 år og derover på basis af standardiserede merit-ter. Hertil kommer på SOSU-uddannelsen, at hver fjerde voksne også får afkortet grundforløbet på basis af skønsmæssig merit.

Den følgende tabel viser, hvor meget grundforløbet samlet set er blevet afkortet på tre af case-uddannelserne, og om afkortningerne har fundet sted for elevtyperne euv2 eller euv3 (bemærk, at der ikke indgår grundforløb på euv1).

Tabel 12**Samlet afkortingstid på grundforløbet fordelt på uddannelsestype og elevtyper**

	SOSU- hjælperuddannelsen		Kokkeuddannelsen		Tømreruddannelsen	
	Euv2	Euv3	Euv2	Euv3	Euv2	Euv3
Ingen afkorting	22 %	66 %	18 %	60 %	25 %	62 %
Under to uger	0 %	0 %	12 %	15 %	50 %	38 %
To uger og derover, men under fem uger	38 %	30 %	41 %	25 %	0 %	0 %
Fem uger og derover, men under ti uger	33 %	5 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Ti uger og derover, men under 15 uger	7 %	0 %	6 %	0 %	0 %	0 %
15 uger og derover	0 %	0 %	24 %	0 %	25 %	0 %
Total	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antal elever	301	111	17	20	8	13

Kilde: Registreringer fra caseskoler i perioden august 2015 til og med april 2016. Bemærk, at der kan være stor forskel på antallet af standardiserede merit-ter på de forskellige uddannelser. Afkortingstiden er en summering af den enkeltes standardiserede og skønsmæssige merit.

Som tabel 12 viser, er det – ikke overraskende – i højere grad for euv2-elever end for euv3-elever, at grundforløbet, der som udgangspunkt er på 20 uger, er blevet afkortet. Hvor mellem 18 % og 25 % af euv2-eleverne ingen afkortning har fået, gælder dette for mellem 60 % og 66 % af euv3-eleverne på de tre uddannelser på caseskolerne.

Af de i alt 301 euv2-elever på SOSU-hjælperuddannelsen på de to SOSU-skoler, der indgår i caseundersøgelsen, har 71 % fået afkortet grundforløbet med to-ti uger, mens dette gælder 35 % af de 111 euv3-elever.

På kokke- og tømreruddannelserne i caseundersøgelsen har der været langt færre elever, og talfordelingen skal ses i dette lys. Når der fx er 25 % af euv2-eleverne på tømreruddannelsen, der har fået afkortet med 15 uger eller derover, dækker dette over kun to elever.

På kokkeuddannelsen ses en stor spredning for euv2-eleverne. Den største gruppe på 41 % har fået to-fem uger, mens 24 % har fået afkortet grundforløbet med 15 uger og derover. For euv3-eleverne har 15 % fået afkortet med under to uger, mens 25 % har fået afkortet med to-fem uger.

På tømreruddannelsen har 50 % af euv2-eleverne fået afkortet grundforløbet med under to uger, mens dette gælder 38 % af euv3-eleverne. Ingen euv3-elever på tømreruddannelsen har fået to ugers afkortning eller derover af grundforløbet.

4.4.1 Afkortning i skolernes perspektiv

Både interviewundersøgelsen og casebesøg peger på, at afkortningen af euv-elevernes uddannelsesforløb giver anledning til en række udfordringer på skolerne såvel planlægningsmæssigt som med hensyn til at skabe de bedst mulige rammer for elevernes læring.

Afkortning kan gøre læreprocessen mere udfordrende for nogle elever

Flere ledelsesrepræsentanter gav i interviewundersøgelsen udtryk for, at afkortning af euv-elevers uddannelsestid på skolen kan skabe en usikkerhed om, hvorvidt alle euv-elever med afkortning kan nå de samme faglige niveauer som elever uden afkortning. Lederne beskriver, at dette er en usikkerhed, som er fremtrædende blandt underviserne på skolerne. Dette billede er genkendeligt i flere af de interview, som EVA har foretaget med vejledere og undervisere i forbindelse med caseundersøgelsen inden for SOSU-området og det merkantile område. Det forhold, at de faglige krav på hovedforløbet er skærpet på mange uddannelser i forbindelse med erhvervsuddannelsesreformen kan bidrage yderligere til denne usikkerhed.

Med hensyn til såvel de individuelle afkortninger som den standardiserede afkortning af hovedforløbet med 10 % for alle euv1- og euv2-elever bliver det af ledelsesrepræsentanter påpeget, at mange af eleverne ikke har været under uddannelse i mange år. Disse elever kan derfor have brug for mere tid til at finde sig til rette i læreprocessen, men med afkortningen skal de kunne nå de samme faglige slutmål som de øvrige elever, men på kortere tid. Dette synspunkt er også blevet fremført i forbindelse med caseundersøgelsen, hvor undervisere og vejledere sætter spørgsmålstegn ved, om de afkortede forløb giver de voksne elever, særligt de, som tidligere har haft svært ved uddannelse, tid nok til at vænne sig til at være i en læreproces og udvikle deres læringsstrategier.

Med hensyn til den individuelle afkortning pegede enkelte af de interviewede ledelsesrepræsentanter på, at den afsluttende fagprøve kræver, at eleven kan trække på alle uddannelsens faglige elementer, også dem, der er givet merit for. Der er ifølge lederne tale om en vurdering af en samlet faglighed med et opdateret teoretisk indhold, som elever med afkortning i ledernes optik måske kan få sværere ved at honorere. Dette perspektiv er genkendeligt fra caseundersøgelsen, hvor flere undervisere har peget på, at det at kunne leve op til et enkelt fags slutmål ikke nødvendigvis gør eleven i stand til at kunne sætte faget i spil med andre fag i en samlet faglighed, hvilket underviserne vurderer, er en forudsætning for at leve op til uddannelsens slutmål.

Udfordringer ved at tilrettelægge afkortning som kortere uddannelsestid

De interviewede ledelsesrepræsentanter understreger, at tilrettelæggelsen af de individuelt afkortede forløb, så uddannelsestiden bliver så kort som muligt, er forbundet med væsentlige udfordringer.

På mange uddannelser mangler der volumen til at oprette separate hold for grupper af elever med bestemte kombinationer af meritter. På uddannelser med et mindre elevantal og/eller mange individuelle meritkombinationer kan det være vanskeligt at lave afkortning af elevens uddannelsestid, der kommer til udtryk som kortere tid mellem startdato og slutdato, da ledelsesrepræsentanterne ikke mener, at økonomien tillader at gennemføre holdundervisning med få elever. I stedet kan meritten komme til udtryk som huller i det ugentlige skema og/eller i uddannelsesforløbet. I nogle tilfælde får eleverne tilbudt at udfylde disse huller med andre fag eller et højere niveau i det meriterede fag.

På nogle skoler har man imødegået denne udfordring ved at lave undervisningstilbud, hvor den enkelte elevs individuelle læringsbehov kan imødekommes. Disse tilbud kan have form af enkeltfagscentre, åbne læringscentre eller åbne værksteder. Det er indtrykket fra interviewundersøgelsen og caseundersøgelsen, at disse tilbud aktuelt hovedsageligt er rettet mod grundforløb 2, hvor de fleste euv-elever har været i det første halve år efter reformen, og som samtidig aktuelt også er det uddannelseselement, hvor data fra registreringer af RKV'er og afkortning for alle euv-elever på seks cases viser, at den markant største andel af euv-eleverne har individuelle godskrivninger.

Afkortning kan udfordre opbygningen af helhedsorientering og læringsfællesskaber

Ledelsesrepræsentanterne i interviewundersøgelsen vurderer, at de individuelle afkortninger kan være svære at forene med helhedsorientering, tværfaglighed og læringsfællesskaber.

Nogle uddannelser er ikke opbygget i moduler med ét fag ad gangen, men har fagene flettet sammen i ugeskemaer, ligesom en del af undervisningstiden bruges på tværfagligt projektarbejde. Ledelsesrepræsentanterne giver udtryk for, at det i en sådan undervisningsplan kan være svært at få individuelle godskrivninger for enkelte fag til at komme til udtryk som afkortning af uddannelsestiden.

Flere af ledelsesrepræsentanterne har svært ved at se, hvordan de undgår, at en mere enkeltfagligt tilrettelagt undervisning giver en forringelse af elevernes samlede læringsudbytte.

Der er i interviewundersøgelsen også ledelsesrepræsentanter, der påpeger, at de individuelt afkortede forløb betyder, at euv-eleverne fx starter på grundforløbet på forskellige tidspunkter i løbet af de 20 uger, og at de skal gå ind og ud af hovedforløbshold i deres individuelle forløb. Det vurderer flere af ledelsesrepræsentanterne, har den konsekvens, at eleverne ikke har samme mulighed for at blive en del af et læringsfællesskab.

Den oplevelse var der også en del undervisere, der havde før reformen, hvilket EVA og KORA's baselineundersøgelse af grundforløbene før reformen peger på. I denne undersøgelse var det hhv. 39 %, 33 % og 27 % af undviserne på hhv. merkantile skoler, tekniske skoler og SOSU-skoler, som i høj eller nogen grad vurderede, at de elever, der havde fået afkortet deres forløb, havde svært ved at blive en del af det sociale fællesskab.

4.4.2 Afkortning i elevernes perspektiv

Ledelsesrepræsentanterne peger i interviewundersøgelsen på, at afkortning for eleverne kan have mange facetter, som peger i forskellige retninger. Dette billede svarer til det perspektiv, der præsenteres af euv-elever i forbindelse med caseundersøgelsen.

Forskellige elevopfattelser

Det er ledelsesrepræsentanternes opfattelse, at der er elever, for hvem afkortning ikke er attraktivt, fordi de gerne "vil have det hele med" eller frygter, at de ikke kan gennemføre på kortere tid.

Elevinterview i forbindelse med caseundersøgelsen giver flere eksempler på elever, som ønsker, at deres erhvervs erfaring og tidligere uddannelse giver afkorting af uddannelsesforløbet, især hvor det betyder, at uddannelsen kan færdiggøres inden for deres dagpengeperiode, eller at de har en kortere periode med SU som forsørgelsesgrundlag. Omvendt er der dog også eksempler fra caseundersøgelsen på det merkantile område på, at elever er tøvende over for afkorting, fordi de har hørt, at det kan besværliggøre deres søgen efter en praktikplads, fordi der er virksomheder, der er kritiske over for euv'en.

Elevinterview i forbindelse med caseundersøgelsen viser desuden, at det især for elever med en anden afsluttet uddannelse eller meget relevant erhvervs erfaring kan være vigtigt, at deres realkompetencer anerkendes, og at de ikke skal have undervisning i faglige områder, hvor de oplever, at de allerede har den viden og de kompetencer, som undervisningen skal give.

Endelig har såvel interviewundersøgelsen som caseundersøgelsen peget på, at det for flere elever har væsentlig betydning, at de bliver en del af et socialt fællesskab, og at der er en vis stabilitet omkring det fællesskab. Det kan betyde, at eleverne oplever, at prisen for at komme senere ind på et hold er højere end værdien af at få afkorting af et forløb. Dette synes især at gælde mindre afkortninger på fx to uger. Samtidig er der også elever, der giver udtryk for, at de har oplevet det som forstyrrende, at der løbende er kommet nye elever ind på det forløb, de har gået på.

4.4.3 Afkorting i virksomhedernes perspektiv – formidlet af ledelsesrepræsentanterne

I interviewundersøgelsen gav ledelsesrepræsentanter på især det merkantile og det tekniske område udtryk for, at de i det første halve år efter reformen har fået det indtryk, at virksomhederne oplever, at de afkortede uddannelsesforløb kan være svære at håndtere, og at elever med afkorting af praktikken kan være mindre attraktive.

Virksomhederne har forskellige oplevelser af og tilgange til afkorting

Interviewundersøgelsen peger sammen med caseundersøgelsen på, at der er væsentlige forskelle på, hvordan virksomheder oplever de afkortede forløb. Disse forskelle er til dels branchespecifikke, men der er også forskelle blandt virksomheder inden for samme branche, herunder forskelle, afhængigt af hvor mange elever virksomheden har.

På alle områder er der eksempler på elever, der får en uddannelsesaftale, selvom de har afkorting, og på virksomheder, der ønsker at gøre ufaglærte medarbejdere faglærte gennem et euv-forløb hurtigst muligt. Ledelsesrepræsentanterne i interviewundersøgelsen giver dog udtryk for, at der aktuelt er en nedgang i antallet af erfarne ufaglærte, der før blev GVU-elever, og som nu måske kunne blive euv1-elever.

På det merkantile område er der ifølge ledelsesrepræsentanterne en del eksempler på, at euv-eleverne fravælges på grund af afkortningen, og det samlede billede, som ledelsesrepræsentanterne tegner, peger på, at især arbejdsgivere med et stort antal elever har modstand mod afkorting, fordi elevernes skole- og praktikperioder kan variere i højere grad end tidligere.

På det tekniske område er der store forskelle blandt uddannelserne. På nogle uddannelser inden for det tekniske område har der været tradition for hurtig opkvalificering af ufaglærte til faglærte og en mere positiv indstilling til afkorting. Interviewundersøgelsen peger dog også på, at der på det tekniske område er en del modstand mod afkorting i det omfang, som reformen lægger op til. På SOSU-området er det overordnede billede, at det er et mindretal af arbejdsgiverne, som fravælger euv-elever på grund af afkorting.

Afkortninger betyder mindre tid til at være til gavn for virksomheden

Det, der ifølge ledelsesrepræsentanterne på især det tekniske og det merkantile område gør euv-eleverne mindre attraktive for nogle virksomheder, er, når voksne elever får væsentlig afkorting af praktikken, hvilket fx er tilfældet for euv2-elever på mange uddannelser på det tekniske område, der får praktikken afkortet til højst to år. Standardiserede merittr på det merkantile område kan ligeledes betyde, at en del elever får praktikforløb på højst et år.

Ledelsesrepræsentanterne giver udtryk for, at de oplever, at virksomhederne vurderer, at gevinsten ved at have voksne elever er blevet mindre, når praktikperioden bliver kortere. Det kan gøre, at nogle virksomheder måske i stedet foretrækker elever med uddannelsesforløb, der ikke er afkortede.

Det er besværligt at håndtere afkortede forløb

Flere ledelsesrepræsentanter peger på, at nogle virksomheder over for dem giver udtryk for, at de afkortede forløb er besværlige at håndtere for virksomheder, som ansætter flere elever ad gangen. Ifølge ledelsesrepræsentanterne er der eksempler på, at større private og offentlige virksomheder ikke vil ansætte elever, som har afkortede forløb, fordi de finder det uhensigtsmæssigt, når man ansætter flere elever ad gangen, at nogle elever skal på skole, mens andre bliver tilbage på virksomheden.

På SOSU-området er der imidlertid også ledelsesrepræsentanter, der giver eksempler på, at praktikvirksomhederne viser betydelig vilje til at få de afkortede praktikforløb til at fungere, også selv om det er en særlig udfordring at få praktikforløbet til at fungere på uddannelsen til SOSU-assistent, hvor eleven er på tre forskellige praktiksteder i sit uddannelsesforløb.

4.4.4 Veje frem i arbejdet med afkortning

På baggrund af de foreløbige resultater fra EVA's undersøgelse står det klart, at det er væsentligt, at der bliver rettet opmærksomhed mod både skolernes, elevernes og virksomhedernes oplevelser af de afkortede forløb.

Undersøgelsen viser, at anerkendelsen af realkompetencer kan være betydningsfuld for den enkelte voksne, og at afkortningen af uddannelsesforløbet også kan have en væsentlig betydning for de voksnes forsørgelsesgrundlag og dermed deres muligheder for at gennemføre en erhvervsuddannelse. Der peges desuden på, at nogle virksomheder ser positivt på mulighederne for hurtigst muligt at få opkvalificeret ufaglærte medarbejdere til faglærte.

Undersøgelsen peger dog foreløbig også på en række udfordringer forbundet med afkortning, som relaterer til tre overordnede aspekter:

- 1 Skolernes praktiske og pædagogiske tilrettelæggelse af afkortede forløb, herunder muligheder for tværfaglighed og muligheder for at indgå i et socialt læringsfællesskab
- 2 Øgede krav til læringsintensiteten uanset uddannelsesparathed
- 3 Virksomhedernes syn på de voksne elevers forudsætninger og forløb.

Med hensyn til tilrettelæggelsen af de afkortede forløb er det EVA's vurdering, at der er behov for, at skolerne fremadrettet arbejder med at udvikle fleksible læringsformer, som kan imødekomme den enkeltes specifikke uddannelsesbehov, hvilket fx kan ske i forskellige former for åbne læringscentre og åbne værksteder. I forbindelse med dette arbejde er det væsentligt at have fokus på at skabe muligheder for tværfagligt arbejde og for etablering af læringsfællesskaber.

Med hensyn til læringsintensiteten er der grund til at antage, at skolernes udvikling af et læringsmiljø og en didaktik rettet mod voksne har betydning for de voksne elevers muligheder for at gennemføre afkortede forløb.

Ledelsesrepræsentanter fra alle tre områder i interviewundersøgelsen så gerne, at vurderingen af afkortning af uddannelsesforløb kunne ske under hensyntagen til en vurdering af den enkeltes uddannelsesparathed. Det er EVA's vurdering, at hvis regelgrundlaget ikke giver skolerne mulighed for, at de afkortede uddannelsesforløb tager højde for den enkelte voksnes uddannelsesparathed, kan det have den konsekvens, at euv bliver mindre attraktiv for voksne med begrænset uddannelsesparathed. Det er dog afgørende, at der udvikles en model for vurderingen af uddannelsesparathed, så den sker systematisk og efter klare kriterier som en del af vurderingen af elevens realkompetencer.

Med hensyn til virksomhedernes syn på de voksnes elevers forudsætninger og forløb vurderer EVA, at der er behov for en fortsat dialog mellem skoler, virksomheder, organisationer og faglige udvalg. I forbindelse med denne dialog synes der at være et behov for at opnå en fælles forståelse

se af, at når voksne elever har fået afkortet deres praktik, er det på grundlag af en vurdering af deres erfaring og kompetencer, som har betydning for, hvor hurtigt den voksne elev kan varetage arbejde på et niveau, som virksomheden har gavn af.

4.5 De voksenpædagogiske miljøer kan med fordel styrkes

Opbygning af voksenpædagogiske miljøer er et af hovedelementerne i euv. Dette kommer til udtryk på to måder i bekendtgørelsen om erhvervsuddannelser. For det første skal euv tilrettelægges med en fagdidaktik og pædagogik, der er tilpasset voksne. For det andet skal der i hovedreglen oprettes separate hold for euv-elever, men skolen kan dog bestemme, at der eventuelt skal ske samlæsning af unge og voksne elever, under forudsætning af at den forudsatte kvalitet og pædagogik respekteres. Det er under denne forudsætning også muligt for skolerne at samlæse euv-elever på tværs af uddannelser.²⁸

I ministeriets vejledning om euv fremstilles forskellige forhold, der fremmer voksnes motivation og læring. Det fremhæves blandt andet, at det har betydning, at underviseren skaber gode relationer til og mellem deltagerne, og at det er vigtigt, at voksne behandles som voksne i et stimulerende læringsmiljø. Et andet forhold, der fremhæves, er, at det er vigtigt, at underviseren opnår kendskab til den voksnes forudsætninger og realkompetencer og integrerer disse i undervisningen, og at undervisningen bygger videre på den voksnes realkompetencer.²⁹

Nedenfor peger vi på, at der er tegn på, at det ikke nødvendigvis er afgørende for det voksenpædagogiske miljø, at der oprettes rene euv-hold, så længe der på holdene er et flertal af voksne elever, og undervisningen bringer de voksnes erfaringer og interesser i spil. Der peges også på, at oprettelsen af rene euv-hold for nogle uddannelser og skoler er vanskelig. Endelig peger undersøgelsen på, at der på skolerne er opmærksomhed over for voksenpædagogik, men at det varierer, hvor langt skolerne er kommet, og at der fortsat er brug for at arbejde med at udvikle det voksenpædagogiske miljø.

4.5.1 Rene euv-hold er ikke nødvendigvis afgørende for et voksenmiljø

Ledelsesrepræsentanterne peger i interviewundersøgelsen på, at det økonomisk set ofte ikke er muligt for skolerne at oprette særskilte hovedforløbshold for euv-elever, fordi der er for få elever på 25 år og derover. Derfor oplever skolerne i høj grad at de bliver nødt til at samlæse hold med elever over og under 25 år.

Det fremgår af interviewundersøgelsen med ledelsesrepræsentanter, at der er blandede erfaringer med at samlæse unge og voksne. Enkelte fortæller, at de tidligere har erfaret, at de voksne synes, at de unge er for udisciplinerede og larmende. Mens andre har erfaring med, at det fungerer godt at samlæse voksne og unge.

Flere ledelsesrepræsentanter peger på, at der kan være en værdi i at have yngre og ældre på samme hold, som går tabt, når de voksne går på rene euv-hold. Denne værdi handler om, at de forskellige aldersgrupper har forskellige styrker og lærer af hinanden, hvilket fx eksemplificeres ved, at hvor de unge kan lære af de voksnes praksiserfaringer, kan de voksne lære af unges it-færdigheder. Denne pointe er også blevet fremført af flere undervisere i forbindelse med caseundersøgelsen.

Men der er også forskel på, hvordan lederne og eleverne ser på dette spørgsmål. Ud fra de elevinterview, som EVA har foretaget i forbindelse med caseundersøgelsen, tegner der sig et billede af, at det har væsentlig betydning for de voksne elever, at de gennemfører deres uddannelse sammen med andre voksne med mange erfaringer og en voksen livssituation. De værdsætter et voksent læringsmiljø, som de blandt andet karakteriserer ved, at underviserne møder holdet som voksne, og at der blandt eleverne er et fælles afsæt i de livserfaringer, man har som voksen, forventninger til ansvar og engagement i gruppearbejde og forståelse af de forpligtigelser, mange voksne har ud over uddannelsen. De voksne vurderer, at det kan være svært at skabe et sådant læringsmiljø, hvis der er en overvægt af unge elever.

²⁸ BEK nr. 1010 af 22.9.2014, § 16.

²⁹ Undervisningsministeriet: Erhvervsuddannelse for voksne (euv). Maj 2015, opdateret 8. juni 2015.

Endelig er der forskellige vurderinger af hensigtsmæssigheden af aldersgrænsen på 25 år. Nogle af ledelsesrepræsentanterne sætter i interviewundersøgelsen spørgsmålstegn ved, om man nødvendigvis er særligt voksen, fordi man er fyldt 25 år. Samtidig peger de på, at der er en stor gruppe af modne unge på hovedforløbene på 22-25 år. Nogle skoler vælger derfor at arbejde med andre aldersmæssige snitflader med hensyn til deres voksenpædagogiske miljøer.

4.5.2 Behov for fortsat at arbejde med udvikling af voksenpædagogik

Ledelsesrepræsentanterne i interviewundersøgelsen vurderer overordnet set, at det er vigtigt, at undervisningen inddrager og bygger videre på de voksne elevers erfaringer og kompetencer. Nogle skoler har også før reformen arbejdet med et voksenpædagogisk fokus, da de gennem mange år har haft en stor andel af voksne elever. For andre skoler er et klart fokus på det voksenpædagogiske nyt, og ledelsesrepræsentanterne giver udtryk for, at underviserne skal arbejde med at finde frem til de greb, som fungerer særligt godt over for de voksne elever.

Det fremgår både af ledelsesrepræsentanternes udsagn i interviewundersøgelsen og i forbindelse med caseundersøgelsen, at de voksne elever er en meget differentieret gruppe, og at der skal arbejdes med et læringsmiljø og en pædagogik, som kan imødekomme dette. Nogle voksne har uddannelse og praksiserfaringer fra en anden branche og tager en erhvervsuddannelse som led i et brancheskift. Andre voksne har arbejdet som ufaglærte i mange år og har mange direkte relevante praksiserfaringer. Ledelsesrepræsentanterne peger på, at en del af de voksne har dårlige skoleerfaringer og som følge heraf har brug for at blive støttet i igen at indgå i en uddannelsessammenhæng. Samtidig pointerer flere, at et vigtigt aspekt i det voksenpædagogiske arbejde også er at udfordre de enkelte voksne med udgangspunkt i deres realkompetencer, så de får indfriet deres potentiale og bliver så dygtige, som de kan. Ledelsesrepræsentanterne vurderer, at dette kræver særlig opmærksomhed i forbindelse med de voksne elever, da de har erfaring for, at de voksne elever ofte i mindre grad end de unge elever gør opmærksom på, hvad de kan.

Observation af undervisning samt interview med elever og undervisere i forbindelse med caseundersøgelsen på SOSU-skoler og merkantile skoler tegner et mere nuanceret billede af skolernes arbejde med voksenpædagogiske miljøer. Eleverne har overordnet en positiv vurdering af undervisernes evne til at møde dem som voksne, ligesom det meste af undervisningen opleves som meningsfuld og interessant.

Kun få af eleverne har dog oplevet, at deres realkompetencer er blevet inddraget direkte i undervisningen, og flere elever giver udtryk for, at de ikke selv har gjort opmærksom på deres viden og erfaringer, heller ikke når de har været tydeligt relateret til den aktuelle undervisning. Der er tegn på, at flere elever kunne have gavn af at blive udfordret mere fagligt på de områder, hvor de kommer med særlige forudsætninger.

Observation af undervisning og interview med undervisere i forbindelse med caseundersøgelsen tegner et billede af, at der blandt underviserne er fokus på at give plads til de voksnes erfaringer og kompetencer i undervisningen. Samtidig tegner der sig dog også et billede af, at der er et udviklingspotentiale i at sikre, at de voksne elevers erfaringer og kompetencer bliver bragt mere i spil, også når de voksne ikke selv tager initiativ hertil.

4.5.3 Veje frem i arbejdet med voksenpædagogik

På baggrund af den foreløbige undersøgelse vurderer EVA, at der for det første er behov for at overveje, hvordan aldersopdeling af elever skaber et attraktivt læringsmiljø for både unge og voksne. Herunder er der behov for, at der bliver arbejdet med at finde frem til modeller for, hvordan der kan skabes et attraktivt læringsmiljø også på uddannelser med et lille antal voksne elever.

For det andet er der behov for, at der fortsat er opmærksomhed over for at arbejde med at udvikle en pædagogik og didaktik, som imødekommer de voksnes behov for støtte og udfordringer i læreprocessen – behov, som kan variere meget fra person til person – og som bygger på de voksnes erfaringer og realkompetencer.

Appendiks A

Aktiviteten fordelt på elevtyper og uddannelser

Tabel 13

Personer på 25 år og derover ved uddannelsesstart i perioden 1. august 2015 til og med 31. marts 2016 fordelt på elevtyper og uddannelser (uddannelserne er angivet i alfabetisk rækkefølge)

	Antal	Euv1	Euv2	Euv3	Øvrige**	I alt
Anlægsgartneruddannelsen	168	8 %	35 %	39 %	18 %	100 %
Uddannelsen til anlægsstruktør, bygningstruktør og brolægger	124	1 %	25 %	41 %	33 %	100 %
Autolakereruddannelsen	17	0 %	35 %	41 %	24 %	100 %
Automatik- og procesuddannelsen	75	0 %	35 %	60 %	5 %	100 %
Bager- og konditoruddannelsen	117	0 %	15 %	62 %	22 %	100 %
Beklædningshåndværkeruddannelsen	15	0 %	20 %	33 %	47 %	100 %
Beslagsmedsuddannelsen	*					
Boligmonteringsuddannelsen	35	0 %	57 %	43 %	0 %	100 %
Uddannelsen til buschauffør i kollektiv trafik	81	20 %	0 %	0 %	80 %	100 %
Bygge- og anlæg	*					
Byggemontageteknikeruddannelsen	*					
Bygnings- og brugerserviceuddannelsen	*					
Bygningsmaleruddannelsen	195	1 %	14 %	70 %	15 %	100 %
Bådmekanikeruddannelsen	*					
CNC-teknikeruddannelsen	*					
Cykel- og motorcykelmekanikeruddannelsen	33	0 %	27 %	36 %	36 %	100 %
Data- og kommunikationsuddannelsen	457	1 %	43 %	50 %	6 %	100 %
Den pædagogiske assistentuddannelse	1.103	20 %	32 %	44 %	4 %	100 %
Detailhandelsuddannelsen med specialer	562	4 %	38 %	38 %	20 %	100 %
Detailslagteruddannelsen	67	1 %	19 %	45 %	34 %	100 %
Digital media-uddannelsen	50	0 %	46 %	52 %	2 %	100 %
Dyr, planter og natur-uddannelserne	*					
Dyrepasseruddannelsen	82	1 %	30 %	54 %	15 %	100 %
Ejendomsserviceteknikeruddannelsen	210	3 %	36 %	36 %	25 %	100 %
Elektrikeruddannelsen	426	0 %	28 %	60 %	12 %	100 %
Elektronik- og svagstrømsuddannelsen	57	0 %	9 %	86 %	5 %	100 %
Elektronikoperatøruddannelsen	13	0 %	8 %	0 %	92 %	100 %
Entreprenør- og landbrugsmaskinuddannelsen	8	0 %	13 %	63 %	25 %	100 %
Ernæringsassistentuddannelsen	382	7 %	22 %	65 %	6 %	100 %
Eventkoordinatoruddannelsen	76	8 %	55 %	24 %	13 %	100 %
Film- og tv-produktionsuddannelsen	43	2 %	30 %	63 %	5 %	100 %
Finansuddannelsen	7	0 %	57 %	0 %	43 %	100 %
Finmekanikeruddannelsen	24	0 %	8 %	67 %	25 %	100 %
Fitnessinstruktøruddannelsen	58	0 %	50 %	45 %	5 %	100 %
Flymekanikeruddannelsen	14	0 %	0 %	0 %	100 %	100 %
Forsyningsoperatøruddannelsen	12	0 %	50 %	42 %	8 %	100 %
Fotografuddannelsen	31	23 %	32 %	35 %	10 %	100 %

Fortsættes på næste side

Fortsat fra forrige side

	Antal	Euv1	Euv2	Euv3	Øvrige**	I alt
Frisøruddannelsen	18	22 %	28 %	39 %	11 %	100 %
Uddannelsen til frontline PC-supporter	*					
Uddannelsen til frontline radio-tv-supporter	*					
Gartneruddannelsen	98	0 %	24 %	46 %	30 %	100 %
Gastronomuddannelsen	421	6 %	18 %	51 %	24 %	100 %
Glimsteruddannelsen	*					
Uddannelsen til grafisk tekniker	36	6 %	58 %	31 %	6 %	100 %
Greenkeeperuddannelsen	7	0 %	43 %	43 %	14 %	100 %
Guld- og sølvmedeuddannelsen	19	0 %	26 %	53 %	21 %	100 %
Handelsuddannelsen med specialer	337	2 %	42 %	35 %	21 %	100 %
Uddannelsen til hospitalsteknisk assistent	53	0 %	38 %	60 %	2 %	100 %
Industrioperatøruddannelsen	171	1 %	62 %	8 %	29 %	100 %
Industriislagteruddannelsen	8	0 %	13 %	38 %	50 %	100 %
Industriteknikeruddannelsen	154	0 %	32 %	48 %	20 %	100 %
Karosseriuddannelsen	7	0 %	0 %	57 %	43 %	100 %
Kontoruddannelsen med specialer	1.473	3 %	61 %	16 %	20 %	100 %
Kosmetikeruddannelsen	45	0 %	51 %	40 %	9 %	100 %
Kranføreruddannelsen	*					
Køleteknikeruddannelsen	15	0 %	0 %	80 %	20 %	100 %
Laboratorietandteknikeruddannelsen	22	0 %	27 %	73 %	0 %	100 %
Lager- og terminaluddannelsen	222	9 %	45 %	36 %	9 %	100 %
Landbrugsuddannelsen	87	14 %	39 %	30 %	17 %	100 %
Lastvogsmekanikeruddannelsen	9	0 %	11 %	33 %	56 %	100 %
Lufthavnsuddannelsen	10	0 %	100 %	0 %	0 %	100 %
Mad til mennesker-uddannelserne	9	0 %	0 %	0 %	100 %	100 %
Maritime håndværksfag	14	0 %	29 %	7 %	64 %	100 %
Maskinsnedkeruddannelsen	26	0 %	38 %	38 %	23 %	100 %
Mediegrafikeruddannelsen	78	1 %	49 %	37 %	13 %	100 %
Medieproduktionsuddannelsen	*					
Mejeristuddannelsen	58	0 %	14 %	59 %	28 %	100 %
Merkantil	101	0 %	0 %	0 %	100 %	100 %
Metalsmedsuddannelsen	*					
Mureruddannelsen	99	1 %	24 %	65 %	10 %	100 %
Ortopædistuddannelsen	*					
Overfladebehandleruddannelsen	7	0 %	86 %	14 %	0 %	100 %
Personvogsmekanikeruddannelsen	147	3 %	17 %	67 %	14 %	100 %
Plastmageruddannelsen	36	0 %	3 %	67 %	31 %	100 %
Procesoperatøruddannelsen	105	0 %	72 %	22 %	6 %	100 %
Produktøruddannelsen	*					
Receptionistuddannelsen	50	0 %	24 %	42 %	34 %	100 %
Redderuddannelsen	57	0 %	14 %	56 %	30 %	100 %
Serviceassistentuddannelsen	367	18 %	46 %	25 %	11 %	100 %
Sikkerhedsvagtuuddannelsen	51	0 %	27 %	59 %	14 %	100 %
Skibsmontøruddannelsen	12	0 %	33 %	50 %	17 %	100 %
Skilteteknikeruddannelsen	34	0 %	47 %	50 %	3 %	100 %
Skorstensfejeruddannelsen	6	0 %	0 %	0 %	100 %	100 %
Skov- og naturteknikeruddannelsen	75	0 %	31 %	51 %	19 %	100 %
Smedeuddannelsen	170	4 %	28 %	54 %	15 %	100 %
Snedkeruddannelsen	263	0 %	61 %	30 %	8 %	100 %
SOSU-uddannelsen	2.695	0 %	59 %	35 %	6 %	100 %
Stenhuggeruddannelsen	*					
Strøm, styring og it	9	0 %	0 %	0 %	100 %	100 %
Stukkatøruddannelsen	*					

Fortsættes på næste side

Fortsat fra forrige side

	Antal	Euv1	Euv2	Euv3	Øvrige**	I alt
Støberiteknikeruddannelsen	*					
Sundhed, omsorg og pædagogik	10	0 %	0 %	0 %	100 %	100 %
Tagdækkeruddannelsen	19	0 %	16 %	42 %	42 %	100 %
Tandklinikassistentuddannelsen	284	1 %	46 %	47 %	6 %	100 %
Tarmrenseruddannelsen	*					
Teater-, udstillings- og eventteknikeruddannelsen	19	0 %	21 %	63 %	16 %	100 %
Uddannelsen til teknisk designer	206	0 %	37 %	54 %	9 %	100 %
Uddannelsen til teknisk isolatør	8	0 %	0 %	75 %	25 %	100 %
Tjeneruddannelsen	46	26 %	13 %	28 %	33 %	100 %
Togklargøringsuddannelsen	9	0 %	44 %	56 %	0 %	100 %
Træfagenes byggeuddannelse	385	1 %	30 %	55 %	14 %	100 %
Turistbuschaufføruddannelsen	8	100 %	0 %	0 %	0 %	100 %
Urmageruddannelsen	*					
Vejgodstransportuddannelsen	129	2 %	55 %	25 %	18 %	100 %
Veterinærsygeplejerskeuddannelsen	50	0 %	94 %	4 %	2 %	100 %
Vindmølleoperatøruddannelsen	17	0 %	0 %	100 %	0 %	100 %
VVS-energiuddannelsen	145	1 %	21 %	71 %	8 %	100 %
Værktøjsuddannelsen	30	0 %	50 %	43 %	7 %	100 %
Web-integratoruddannelsen	76	0 %	28 %	68 %	4 %	100 %
Total	13.706	4 %	42 %	40 %	14 %	100 %

Kilde: STIL, særkørsel for EVA. Bemærk at der i tabellen optræder kategorier, som ikke er uddannelser, men indgange til grundforløb.

* Antallet er mindre end fem personer og offentliggøres derfor ikke.

** "Øvrige" dækker over personer, der var 25 år og derover, da de påbegyndte uddannelsen, men som ikke på opgørelsestidspunktet var registreret som euv1, euv2 eller euv3.

Appendiks B

Aktiviteten fordelt på elevtyper og skoler

Tabel 14

Personer på 25 år og derover ved uddannelsesstart i perioden 1. august 2015 til og med 31. marts 2016 fordelt på elevtyper og skoler (skolerne er angivet i alfabetisk rækkefølge)

	Antal	Euv1	Euv2	Euv3	Øvrige**	I alt
Agroskolen Hammerum	*					
AMU Nordjylland	163	18 %	33 %	26 %	23 %	100 %
AMU SYD	9	0 %	0 %	0 %	100 %	100 %
AMU-Fyn	106	0 %	2 %	0 %	98 %	100 %
AMU-Vest	12	0 %	100 %	0 %	0 %	100 %
Asmildkloster Landbrugsskole	5	80 %	0 %	0 %	20 %	100 %
Bornholms Sundheds- og Sygeplejeskole	22	0 %	5 %	68 %	27 %	100 %
Business College Syd Mommark HKS – Sønderborg HS	38	5 %	74 %	13 %	8 %	100 %
Bygholm Landbrugsskole	5	60 %	40 %	0 %	0 %	100 %
Campus Bornholm	50	0 %	6 %	82 %	12 %	100 %
Campus Vejle	61	0 %	41 %	5 %	54 %	100 %
CELF – Center for Erhvervsrettede uddannelser Lolland Falster	195	1 %	33 %	59 %	8 %	100 %
CPH WEST	209	7 %	56 %	22 %	15 %	100 %
Dalum Landbrugsskole	*					
Den jyske Haandværkerskole	64	0 %	2 %	83 %	16 %	100 %
Erhvervsgymnasiet Grindsted	*					
Erhvervsskolen Nordsjælland	237	0 %	26 %	29 %	44 %	100 %
Erhvervsskolerne Aars	51	2 %	39 %	53 %	6 %	100 %
EUC Lillebælt	126	4 %	74 %	11 %	11 %	100 %
EUC Nord	172	6 %	42 %	45 %	6 %	100 %
EUC Nordvest	94	1 %	55 %	36 %	7 %	100 %
EUC Nordvestsjælland	193	2 %	39 %	49 %	9 %	100 %
EUC Sjælland	137	3 %	35 %	61 %	1 %	100 %
EUC Syd	224	1 %	18 %	73 %	8 %	100 %
Frederikshavn Handelsskole	31	0 %	55 %	13 %	32 %	100 %
Grindsted Landbrugsskole	*					
Haderslev Handelsskole	5	0 %	80 %	0 %	20 %	100 %
Handelsfagskolen	6	33 %	67 %	0 %	0 %	100 %
Handelsgymnasiet Ribe	*					
Handelsgymnasiet Vestfyn	8	0 %	25 %	75 %	0 %	100 %
HANSENBERG	217	4 %	58 %	27 %	12 %	100 %
Herningsholm Erhvervsskole	196	2 %	53 %	37 %	9 %	100 %
Hotel- og Restaurantskolen	202	7 %	18 %	49 %	26 %	100 %
IBC International Business College	164	2 %	24 %	29 %	46 %	100 %
Jordbrugets UddannelsesCenter Århus	68	1 %	41 %	46 %	12 %	100 %
Kjærgård Landbrugsskole	*					
Kold College	188	2 %	9 %	55 %	35 %	100 %

Fortsættes på næste side

Fortsat fra forrige side

	Antal	Euv1	Euv2	Euv3	Øvrige**	I alt
København Nord	103	4 %	32 %	9 %	55 %	100 %
Københavns Tekniske Skole	683	1 %	42 %	45 %	12 %	100 %
Københavns Universitet	74	0 %	46 %	53 %	1 %	100 %
Køge Handelsskole	34	3 %	62 %	26 %	9 %	100 %
Learnmark Horsens	138	10 %	30 %	45 %	15 %	100 %
Lemvig Gymnasium	*					
Mercantec	298	3 %	35 %	49 %	13 %	100 %
Niels Brock	488	2 %	65 %	18 %	15 %	100 %
Nordjyllands Landbrugsskole	*					
Professionshøjskolen UC Syddanmark	51	100 %	0 %	0 %	0 %	100 %
Professionshøjskolen UCC	47	100 %	0 %	0 %	0 %	100 %
Professionshøjskolen VIA University College	45	91 %	2 %	4 %	2 %	100 %
Randers Social- og Sundhedsskole	222	1 %	41 %	57 %	2 %	100 %
Roskilde Handelsskole	51	6 %	4 %	0 %	90 %	100 %
Roskilde Tekniske Skole	360	4 %	25 %	56 %	14 %	100 %
Rybners	230	3 %	40 %	46 %	12 %	100 %
Selandia - CEU	178	3 %	10 %	67 %	20 %	100 %
Silkeborg Business College	29	0 %	72 %	10 %	17 %	100 %
Skanderborg-Odder Center for uddannelse	*					
Skive Handelsskole	28	0 %	46 %	7 %	46 %	100 %
Skive Tekniske Skole	147	6 %	54 %	35 %	5 %	100 %
Social & SundhedsSkolen, Herning	167	1 %	51 %	47 %	1 %	100 %
Social- og Sundhedsskolen Esbjerg	134	7 %	46 %	42 %	6 %	100 %
Social- og Sundhedsskolen Fyn	361	4 %	70 %	23 %	3 %	100 %
Social- og Sundhedsskolen i Silkeborg	119	1 %	37 %	61 %	2 %	100 %
Social- og Sundhedsskolen Skive-Thisted-Viborg	172	0 %	60 %	40 %	0 %	100 %
Social- og Sundhedsskolen Syd	192	1 %	52 %	39 %	9 %	100 %
Social-og Sundhedsskolen Fredericia-Vejle-Horsens	251	0 %	29 %	66 %	6 %	100 %
SOPU København og Nordsjælland	351	8 %	29 %	53 %	10 %	100 %
SOSU C Social- og Sundhedsuddannelses Centret	381	0 %	61 %	34 %	5 %	100 %
SOSU Nord	390	2 %	56 %	30 %	11 %	100 %
SOSU Nykøbing F.	136	0 %	57 %	13 %	31 %	100 %
SOSU-Sjælland	503	4 %	62 %	33 %	1 %	100 %
SOSU Aarhus	185	0 %	68 %	28 %	4 %	100 %
Svendborg Erhvervsskole	126	2 %	25 %	60 %	13 %	100 %
Syddansk Erhvervsskole	744	1 %	33 %	54 %	12 %	100 %
TEC – Tehnical Education Copenhagen	437	9 %	33 %	48 %	10 %	100 %
Tech College Aalborg	464	4 %	34 %	33 %	30 %	100 %
Teknisk Skole Silkeborg	121	4 %	12 %	70 %	14 %	100 %
TietgenSkolen	161	1 %	71 %	20 %	8 %	100 %
Tradium	228	2 %	40 %	44 %	14 %	100 %
Tønder Handelsskole	8	0 %	50 %	25 %	25 %	100 %
UC Diakonissestiftelsen Social- og Sundhedsuddannelsen	68	0 %	69 %	26 %	4 %	100 %
Uddannelsescenter Holstebro	200	3 %	42 %	41 %	15 %	100 %
UddannelsesCenter Ringkøbing Skjern	60	0 %	5 %	82 %	13 %	100 %
Varde Handelsskole og Handelsgymnasium	*					
Viden Djurs	99	3 %	64 %	19 %	14 %	100 %
ZBC Roskilde (Slagteriskolen)	210	8 %	32 %	43 %	17 %	100 %
Zealand Business College	109	0 %	35 %	50 %	15 %	100 %
Aalborg Handelsskole	209	10 %	65 %	2 %	23 %	100 %
Aarhus Business College	147	1 %	33 %	23 %	43 %	100 %
AARHUS TECH	449	2 %	46 %	42 %	10 %	100 %

Fortsættes på næste side

Fortsat fra forrige side

	Antal	Euv1	Euv2	Euv3	Øvrige**	I alt
Aarhus Universitet	36	0 %	39 %	58 %	3 %	100 %
Total	13.706	4 %	42 %	40 %	14 %	100 %

Kilde: STIL, særkørsel for EVA. *Antallet er mindre end fem personer og offentliggøres derfor ikke. **"Øvrige" dækker over personer, der var 25 år og derover, da de påbegyndte uddannelsen, men som ikke på opgørelsestidspunktet var registreret som euv1, euv2 eller euv3.

Appendiks C

Aktiviteten fordelt på elevtyper og køn

Tabel 15

Personer på 25 år og derover ved uddannelsesstart i perioden 1. august 2015 til og med 31. marts 2016 fordelt på elevtyper og køn

	Antal	Euv1	Euv2	Euv3	Øvrige**	I alt
Kvinde	7.815	48 %	35 %	12 %	100 %	5 %
Mand	5.891	33 %	46 %	17 %	100 %	3 %
Total	13.706	4 %	42 %	40 %	14 %	100 %

Kilde: STIL, særkørsel for EVA.

** "Øvrige" dækker over personer, der var 25 år og derover, da de påbegyndte uddannelsen, men som ikke på opgørelsestidspunktet var registreret som euv1, euv2 eller euv3.

Appendiks D

Aktiviteten fordelt på elevtyper og aldersgrupper

Tabel 16

Personer på 25 år og derover ved uddannelsesstart i perioden 1. august 2015 til og med 31. marts 2016 fordelt på elevtyper og aldersgrupper

	Antal	Euv1	Euv2	Euv3	Øvrige**	I alt
25-29 år	5.756	1 %	37 %	45 %	16 %	100 %
30-34 år	2.901	3 %	42 %	42 %	13 %	100 %
35-39 år	1.847	6 %	44 %	38 %	12 %	100 %
40-44 år	1.166	7 %	46 %	34 %	13 %	100 %
45-49 år	909	9 %	48 %	30 %	13 %	100 %
50-54 år	717	10 %	51 %	26 %	13 %	100 %
55-59 år	328	12 %	55 %	21 %	13 %	100 %
60 år og derover	82	13 %	35 %	21 %	30 %	100 %
Total	13.706	4 %	42 %	40 %	14 %	100 %

Kilde: STIL, særkørsel for EVA.

** "Øvrige" dækker over personer, der var 25 år og derover, da de påbegyndte uddannelsen, men som ikke på opgørelsestidspunktet var registreret som euv1, euv2 eller euv3.

Appendiks E

Referencer

- Bekendtgørelse af lov om erhvervsuddannelse. LBK nr 789 af 16/06/2015
- Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om deltagerbetaling ved erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse (Kompetencevurdering forud for euv). Høringsbrev af 28/04/2016
- EVA 2012. Danmarks Evalueringsinstitut: *AMU som springbræt til fortsat uddannelse*.
- EVA 2013. Danmarks Evalueringsinstitut : *GVU og EUD for personer på 25 år og derover*.
- EVA 2016. Danmarks Evalueringsinstitut: *FVU og de svage læsere*.
- EVA's hjemmeside (www.eva.dk).
- KORA og EVA (2015): *Grundforløb på erhvervsuddannelserne før reformen*.
- MBUL 2015. Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, Styrelsen for It og Læring: *Optag og optagelsesproces på erhvervsuddannelserne*, 12.9.2015.
- MBUL. Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling: <http://statweb.unic.dk/Databanken/uvmdataweb/fullClient/Default.aspx?report=EAK-tilgang-erhuudd&res=1680x834>.
- Regeringen o.a. 2014. Regeringen (Socialdemokraterne og Radikale Venstre), Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Konservative Folkeparti og Liberal Alliance: *Aftale om Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser*. 24. februar 2014.
- Rådet for ungdomsuddannelser, Undervisningsministeriet 2015: Desk research af danske studier om restgruppen
- STIL 2016. Styrelsen for It og Læring. *Frafald på erhvervsuddannelserne*.
- Undervisningsministeriet 2015. *Erhvervsuddannelse for voksne (euv)*. Maj 2015, opdateret 8. juni 2015.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

Læs mere om EVA på vores hjemmeside, www.eva.dk.
Her kan du også downloade alle EVA's udgivelser
– trykte eksemplarer kan bestilles via en boghandler.